

ELOFIZETÉS.

HELYBEN ÉS VIDÉKEN:

Egy évre ... 36 kor.
Fél évre ... 18 kor.
Egy negyed évre 9 kor.
Egy óra ... 8 kor.

Nyilttéri közlemények
megállapodás szerint.

ARADI KÖZLÖNY

POLITIKAI NAPILAP.

SZERKEZTŐSÉG:

Aradi és csanádi egyesült
vasutak palotájában.
TELEFON-SZÁM: 37.

KIADÓHIVATAL:

Aradi Nyomda Részvény-
Társaság.
József főherceg-ut. 22. sz.
TELEFON-SZÁM: 151.

Arad, 1917.

Főszerkesztő:
Stauber József.

Pentek, május 4.

Pankota gazdát cserélt.

A magyar nemzetnek fájdalmasan tanuságos iskolája lett ez a háború. Eleddig régi képzeletekkel küzdünk s a háborúról való fogalmainkat a történelem fóliánsainak elavult kötetéből szedtük elő. Megbénító fényességgel ragyogott elénk a múlt — hol a magyar vitézség sok drága emléke, a kelevézzel, buzogánnyal döntő, karddal verekedő magyarság képe. A háborút úgy gondoltuk el, ahogyan a régiek csinálták s csak providenciális elmék töprengtek egy világháború gazdasági kérdései fölött.

Társadalmi és gazdasági életünket a régi fogalmak betolyásolták. Hadseregek összerohanásáról álmodoztunk, amelyben az győz, aki vitézebb. Ki gondolt volna olyan hihetetlen tervekre, hogy a háborúnak döntő tényezője lehessen a nemzetek kiéheztetése.

Ez a háború megtanított arra, hogy hinni lehessen az ilyen tervek realizálásában is. S ezért legelső kötelességeink közé tartozik, hogy társadalmi és gazdasági életünket az eddigtilt lényegesen elütő alapokra fektessük. A magyar közéletet és a magyar földet termékenyebbé kell tenni, hogy a világnak soha semmiféle zivatarja ne találjon bennünket készületlenül. Kincseket kell elővarázsolni a magyar földből, hogy soha semmiféle nációnak ne juthasson eszébe ellenünk a kiéheztetés gondolata.

A magyar föld a világ legjobb földje, de egyszersmint a legelhanyagoltabb is. Felső-Olaszország és Hollandia kerti gazdálkodásának intenzivitása kell, hogy példája legyen a magyar föld kihasználásának s még valami, amit utópiának tart ma is a magyar agrárvilág. A magyar föld terményeit Magyarországon, magyar gyárakban kell feldolgozni. Nem szabad tétlenül elnézni azt, hogy a magyar sertés húsból prágai sonka, a magyar dohányból egyiptomi cigaretta, a magyar kenderből és lenből brünni ruhaszövet legyen. A magyar birtokon gyáraknak kell épülni s ezen a téren nem szabad lehetetlenséget ismernünk. Az az egyedül helyes birtokpolitika, amely a többtermelés mellett, nem fogja elhanyagolni a gyáripart. A kettőnek egyszerre, egymás mellett és egymás segítségével kell fellendülnie a háború után, hogy Magyarország csakugyan azzá legyen, aminek tartani szeretjük: Közép-Európa éléstárává. Iparunknak lépést kell tartani nyersterményeink szaporodá-

sával s azért esik jól hallanunk azt a munkaprogramot, melyet a Sulkovszky birtokok új tulajdonosa egy magyar gyár maga elő tűzött.

Itt aradmegyében terül el 32 ezer hold föld — egy kis ország, — a mely a Sulkovszky herceg tulajdona volt s egyebet, mint gabonát, alig termett. Pedig a birtokon értékes kincsek vannak, réz és mész, melyeknek primitív bányászatával eddig nem sok hasznot hajtottak a köznek. Az új birtokos most intenzívebb kihasználást ígér, kender és lentermelést honosít meg, textilgyárat emel s az uradalom terményeit maga dol-

goztatja fel. Ez a második magyar honfoglalás, a magyar föld igazi megkötése a magyarság számára. Micsoda nemzetgazdasági haszon származik abból, ha ez a rendszer meghonosul: az milliárdokban kiszámíthatatlan. A politika és társadalom minden faktorának össze kell fogni e kérdésben, hogy a nagy tőke meggyőződjék e birtokpolitika helyességéről. Mihelyt ezt elértük: a tőke — sajátos természeténél fogva — simán és zavartalanul fogja a nagy munkát megoldani. Aradmegye ebben a tekintetben is elől jár: ezt őszinte örömmel jegyezzük fel. (.)

Ujabb angol támadás kezdődött.

Berlin, május 3. (Hivatalos.) A nagyfőhadiszállás jelenti:

Nyugati harcátér:

Rupprecht bajor trónörökös hadcsoportja:

Az utóbbi napok tartós tűzérési harcát ma reggel a Scarpe mindkét partján pergőtűz követte. Utána széles arevonalon újabb angol támadások kezdődtek.

A német trónörökös hadcsoportja:

Kedvező megfigyelés mellett a tűzérésnek és az aknavetőknak harci tevékenysége tegnap nagy erősséget ért el, különösen Vauxaillon és Craonne között a hegyi fronton. Az Aisne—Marne csatorna mentén és a Prosnestől északra emelkedő magaslati állásokon volt heves a tűzharc.

Albrecht württembergi herceg vezértábornagy hadcsoportja.

Nem volt különös esemény.

A repülőtevékenység az állások felett és mögött éjjel-nappal igen élénk volt. Az ellenség légi harcban 8, kényszer leszállás folytán 1 és a földről intézett elhárító tüzelés következtében 7 repülőgépet és 1 lekötött léggömböt veszített.

Keleti harcátér:

Az általános helyzet változatlan. A Susita és a Putna völgy között egy orosz támadás tűzünkben veszteségteljesen összeomlott.

Macedóniai harcátér:

Élénk tüzelés Monasztirnál, a Vardar nyugati partján és a Doiranától délnyugatra. Ludendorff, első főszállásmester. (Miniszterelnökség sajtóosztálya.)

Berlin. A Wolff-ügynökség jelenti este: Az arrasi fronton a megújított angol áttörési kísérlet az ellenség legsúlyosabb veszteségével meghiúsult. Aisnenél és Reimstől északra tartós, erős tűzérési harc. Keleten nem történt lényeges esemény.

Genf. A Petit Parisien beismeri, hogy a francia offenzíva sikertelensége miatt további fontos változások várhatók. A vezetőket, akiket a támadások silány keresztülvitele miatt büntetni kell, visszahívják a csapatoktól. A kudarc ügyében beható vizsgálatot indítanak. Több tábornok azt állítja, hogy a sikertelenség a repülőgépek gyenge tevékenységének tudható be. A repülőgépek ugyanis sohasem értesítették a gyalogság vezetőit a tűzérési előkészítés hatásáról. Egész ezredék demoralizáltak voltak, amikor

a támadást elrendelték, mert biztosan tudták, hogy a tűzérési előkészítés elégtelen volt és hiába áldozták fel őket.

Basel. Egli ezredes a francia, angol harcátér legutóbbi eseményeiről ír és kimutatja, hogy a francia, angol áttörési kísérletek kudarcra az egységes ostrom és még inkább az egységes főparancsnokság hiányára vezetendő vissza. Ez idő szerint tisztázva van — írja az ezredes, — hogy a francia és az angol hadvezetőségek helytelen megfontolás vezette, hogy különböző időben támadjon, mert hiszen a németek ilyen módszer mellett csak előnyösen használhatták.

fel tartalékjaikat. Előterbe nyomul az a benyomás, hogy ilyen egyenetlenség csak azért lehetséges, mert az angol és francia hadvezetőség között hiányzik a főparancsnokság. Nagy elhatározás csak egy embertől származhat és csak egy ember hajthatja végre azt. Ennek azonban parancsolónak kell lenni és nem szabad arra kényszeríteni, hogy más egyenranguktól jóváhagyassa a terveket. Hosszasan ir ezután a tüzérségi tűz lövéseinek folyamatáról és hogy a támadási eljárásnak az a hátránya, hogy a terep teljes feltérrel jár, ezuttal is mutatkozott. Amikor az angolok öt kilométernyire behatoltak a németek állásaiba, a tüzérség nem tudta a gyalogságot ezért gyorsan követni. A tankok szélöve maradtak hátra. Az előretérő támadók a tüzelés hatása alatt szétszóródtak. Ekkor a lovasság rohant elő és ez sem tudott áthaladni a német lövészárkokon, és nagy veszteséget szenvedett. Most tehát kudarcot vallott a francia tüzérségi módszerrel és az orosz tömeg támadással kombinált támadási eljárás. Ha valóban igaz, hogy a francia és angol hadvezetőség a németeket az eddigi módon rendszeresen akarja visszazorítani, akkor jaj a szegény országnak, amelyen a hadviselés ilyen módon gázol által.

Karlsruhe. A francia lapok szerint a főparancsnokságban történt változás fő oka az, hogy Haigh és a sokkal fiatalabb Nivelle tábornok közt olyan nézeteltérések voltak, hogy ezek a két hadsereg külső viselkedésében is egyenetlenséget szültek.

Berlin. A Wolff-ügynökség jelenté: Amint megtalált parancsokból kitűnik, a nagy offenzíva kezdete előtt az angoloknak és a franciáknak az összes kötött német léggömböket le kellett volna löni. Április 6-tól a hónap végéig a franciák maguk az Aisne mentén és a Champagneban negyvenhat támadást intéztek léggömbök ellen, de csak ötöt sikerült megsemmisíteni. Ellenben a németek áprilisban az entente huszonhat léggömbjét lőtték le.

Berlin. A Wolff-ügynökség jelenté: A franciák rendkívüli veszteségeit a kiegészítő jelentések is megerősítik. Egyedül Deroy Bae ezred április 30-án magának a hadosztálynak egy keskeny szakaszán ezer francia halottat és hat-száz orosz elesettét számláltak meg. Ezek a számok még tökéletlenek, mert az ottani harci terület egész mélységében még nem lehetett megszámolni az összes elesetteket. Alapos becslés szerint az ellenség ezen a harci szakaszon kétezer halottat vesztett, ami megfelel nyolcezer foglyoknak és sebesültekben történt veszteségnek. Egy másik szakaszon az ellenség hasonló, részben még nagyobb veszteséget szenvedett. A franciák összes veszteségei a nagy francia offenzíva első napjaiban már elérte a 150,000, ha ugyan ezt meg nem haladta. Hasonló nagyok az angolok veszteségei is. Ha tekintjük az angol és francia veszteségeket az április 20. és május 3. napok között levő harci napokban az angolok és franciák összes veszteségei a kettős offenzíva kezdete óta legalább háromszázezer emberre tehető.

A Reichsrath munkájának előkészítése. Bécsből jelentik: Silveszter dr., a Reichsrath elnöke mára fesztelen megbeszélésre hívta össze az osztrák pártok vezetőit és az értekezleten az összes felvetett kérdésekben egységes felfogás nyilvánult meg, különösen a bizottságok összeállítása és a házszabályok módosítása tárgyában. Ezenkívül az a kívánság nyert kifejezést, hogy a hadiszolgálatra behívott képviselőket azonnal mentse fel, illetve szabaduljon, hogy az előkészítő munkában részt

vehessenek. Silveszter dr.-t minden oldalról arra kérték, hogy ismételt megválasztása esetén, fogadja el az elnökséget, de az elnök ragaszkodik lemondásához. Az esti lapok azt jelentik, hogy az elnöknel tartott értekezlet alkalmával tíz tagú bizottságot küldtek ki a házszabályreform tárgyában, amely már holnap meg is kezdi működését.

Koncentrációs kísérlet.

(El nem fogadott miniszteri tárgyalás. — A király szárnysegéde az ellenzék vezéréinél.)

(Saját tudósítók telefonjelentése.)

Megirtuk a minap, hogy a kormány legközelebb érintkezésbe fog lépni az ellenzékkel a parlamenti és pártközi béke további biztosítása érdekében. Tisza István gróf miniszterelnök nyomában Bécsből való visszaérkezése után a hereterről Budapestre kéréste Esterházy Móric gróf és Bethlen István gróf alkotmánypárti képviselőket, a kik tegnap, azaz május elsején meg is érkeztek a székesfehérvárosba. Esterházy Móric gróf és Bethlen István gróf még kedden fölkereste Tisza István gróf miniszterelnököt, a ki a két alkotmánypárti képviselőnek fölajánlotta, hogy lépjenek be a kabinetbe és pedig tetszésük szerint való formában, nevezetesen akár megfelelő miniszteri társakkal, akár pedig mint tárca nélküli miniszterek. Esterházy Móric gróf választhatna népjóléti, vagy a béke való átmenettel kapcsolatos gazdasági ügykört, Bethlen István gróf pedig Erdély rekonstrukcióját vállalhatná.

A két alkotmánypárti képviselő azt felelte, hogy először Andrassy Gyula gróffal, mint pártvezérrel óhajtnák megvitatni az ajánlatot és csak azután adnak érdemleges választ.

A munkapártban élénk tetszéssel és helyszellessel fogadták a miniszterelnök akciójáról szóló híradást. Meggyőződtek a munkapártban arról, hogy a kormány igen komolyan kívánja az ellenzékkel való együttműködést. Az alkotmánypárti képviselőknek a kormányzatban való részvételéről itt olyképp értesültek, hogy a két új miniszter egyelőre a háború tartamára vállalt volna tárcát és az együttműködés formája csak részletkérdés lenne. Ez alatt az idő alatt, amíg a munkapárt és az alkotmánypárt együtt működik, vagy véglegesen összeforrnának, vagy ha ez nem sikerülne, a háború után békésen, mindenesetre azonban az együtt töltött idő emlékének hatása alatt válnának el egymástól. Szó esett a néppártnak, mint szintén hatvanhetes pártnak közreműködéséről is, ez azonban munkapárti értesülés szerint csak későbbi lépés lehet, ha ugyanis az alkotmánypárttal való megegyezés sikerülne. A függetlenségi pártok kormányzati közreműködése a kereskedelem-politikai kérdések miatt, amelyek között első sorban a kiegyezés szerepel, alig lehetséges. Itt ugyanis semmiféle formulával sem lehet elkerülni azt a kényszerű szükségességet, hogy a kereskedelem-politikai ügyeket el kell intézni és meg kell oldani. Ezt az események követelik.

Hangoztatták még a munkapártban, hogy épp a királyi bizalom megnyilvánítása után, ami a kormány állását nyilvánvalóan megszilárdította, tartotta a kormány kötelességének az ellenzékkel való együttműködés lehetőségét komoly és becsületos szándékkal megkísérlni. Helyszellessel fogadták azt a híradást is, hogy a két alkotmánypárti képviselő elhatározásuk előtt Andrassy Gyula gróffal kívánt megállapodni.

Andrassy Gyula gróf tegnap este fél tizkor érkezett haza Bécsből. Alig érkezett meg, sokan keresték fel telefonon és személyesen is. Ma reggel váratlan vendég érkezett az Andrassy palotába: gróf Hunyadi József, a király parancsörtsztje. A király parancsörtsztjének automobilja tíz órakor állt meg a palota előtt és a gróf egy óra hosszat tanácskozott Andrassy Gyula gróffal. Azt hiszik, hogy a király parancsörtsztje nem privát látogatást tett, hanem a vizitnek messzemenő jelentőségét kell tulajdonítani. Hunyadi gróf Andrassytól, Apponyi grófhoz ment, akivel szintén egy óra hosszat beszélgetett.

Esterházy Móric gróf és Bethlen István gróf ma délelőtt fölkeresték Andrassy Gyula grótot és megismertették vele Tisza István gróf miniszterelnökkel folytatott megbeszéléseket. A tanácskozás után ma felkeresték Esterházy és Bethlen grótok a miniszterelnököt, hogy közöljék vele válaszukat. Kormánypárti politikusok köréből származott értesülésünk szerint közölték, hogy beható eszmecserét folytattak úgy a saját pártjuk vezetőivel, mint a többi ellenzéki pártok vezetőivel és az a meggyőződés jellemezte ki, hogy a tervbevett kombináció a legnagyobb sajnálatukra ugyan, de tárgyi okokból nem valósulhat meg.

Budapestről telefonálja tudósítók: Ma délután hat órakor megjelentek Bethlen és Esterházy grófok a miniszterelnöknel és kijelentették, hogy nem fogadhatnak el helyet a kabinetben. Szombaton délelőtt 11 órakor az alkotmánypárt ülést tart és itt beszámolnak részletesen a miniszterelnökkel folytatott tárgyalásokról.

Elsülyesztett angol hajók.

— Saját tudósítók telefonjelentése. —

London. Az admirális közli, hogy a Dallara 11.120 tonnás csapatszállító gőzöst, amely nagyszámu angol csapatokkal utban volt haza felé, április 15-én, az angol tengerparttól harmincöt mértöldnyire, tengeralattjáró megtorpedózta és elsülyesztette. Sikerült a hajóról mindenkit csónakba szállítani, amelyeket azután a gyorsan odasiető járőr járművek a kikötőkbe vittek.

Bern. A francia kamarában Mister képviselő bejelentette, hogy a tengeralattjárók tevékenységéről beterjesztett jelentés, amely szerint 1916. végéig három és fél millió tonna hajóteret sülyesztettek el, lehetetlen és a valóságos veszteségnél jóval alacsonyabb. Szerinte legalább hat millió tonna hajóteret sülyesztettek el. Figyelembe kell venni emellett, hogy az idő kedvezőbbé fordulása óta a tengeralattjárók még nagyobb tevékenységet fejtenek ki, mint eddig. Támadta ezután a tengerészeti miniszteriumot és az entente kormányokat, amelyek semmit sem tettek a veszedelemnek idejében való elhárítására. Beszédének végén azt mondta, hogy a tengeri szállítványokat nagyobb biztonság miatt közös kísérettel utnak kell indítani.

Madrid. A Szt. György-csatorna bejáratánál a Kartagénából jövő Peubus angol gőzös, amely 4800 tonna ásványvizet szállított, német tengeralattjáró által megtámadva elsülyedt.

London. Az admirális közli: A Cena nevű 2784 tonnás angol gőzös kedden Alsborg mellett egy torpedó elsülyesztette, amelyet egy német vizirepülőgép lőtt ki. A hajó egész legénységét megmentették. A Cena ágyutüzelésében egy másik vízi repülőgépet, amely szintén részt vett a támadásban, leszállásra kényszerített, és a bennülőket eltojta.

Kétszáz ezer dezenter az orosz frontról

— Eltörbíték a hadbíróóságokat. — Bejelentik az orosz offenzívát. —

— Saját tudósítónk telefonjelentése. —

Stockholm. Miljukov külügyminiszter a kormány, valamint az ellenőrző katonák és munkások tanácsának hozzájárulásával a Pétervári Távirati Ügynökség útján kijelentette, hogy egyetlen olyan orosz ember sincs, aki óhajtaná Németországgal és Ausztria-Magyarországgal való különbékét, vagy béketörökvéseiben külön békére gondolt volna.

Berlin. Stockholmból jelentik: Kerenszky lapja május elsején költözött számában meg-támadja Miljukov külügyminiszter nyilatkozatát és azt mondja, hogy a szocialisták nem Miljukovot, hanem a kormányt támogatják.

Genf. Az orosz-frontról jelentik: Cserbatov tábornok, aki a román-fron-ton átvette a főparancsnokságot, parancsot kapott az offenzíva előkészítésére. Parancsban tudatta ezt katonáival és az oláh katonákkal.

Stockholm. A Djen szerint április 15-ikéig kétszáz ezer orosz katona dezertált a hadseregből.

Stockholm. A Donai területen általános sztrájk tört ki, amely azzal fenyeget, hogy a komoly szénválság még fenyegettebbé válik Oroszországban.

Genf. A Corriere della Sera pétervári levelezője azt jelenti, hogy a legutóbbi zavargások

anarchisztikus jellegűek voltak *békétendenciával*. A zavargások fészke a gárdaezred lak-tanyája volt.

Az ideiglenes kormány elrendelte az összes hadbíróóságok megszüntetését. Külön legénységi bíróságokat szerveztek, amelyek a legrangidósebb altiszt elnöklésével ítélik meg.

Basel. Az orosz határról jelentik: Az ideiglenes kormánynak tudomására jutott, hogy az anarchisták merényletet terveznek az entente követi ellen. Ezért az angol, francia, japán és olasz követségeket katonai védelem alá helyezték.

Pétervár. A Pétervári Távirati Ügynökség jelenti: Május elsejének ünnepe Péterváron a késő éjjeli órákig tartott. A főváros különböző kerületeiben több, mint háromszáz szószerket állítottak fel. A különböző pártirányhoz tartozó szónokok igen sok beszédet tartottak. Felszólították a népet, hogy a végsőkig védelmezzék meg a kivívott szabadságot. Egyetlen beszéd sem hangzott el a külön béke érdekében. Minden a háború ellen irányuló szót a hallgatóság hideg közönnnyel fogadott. Lenin híveinek beszédeit mindenütt ezekkel a kiáltásokkal szakították félbe: Elég, Hallgasson! — A rendet sehol sem zavarták meg. Május elsejét az egész Oroszországban ugyanazzal a lelkesedéssel ünnepelték meg, mint Péterváron.

Aradon letartóztatott téglagyáros.

(Okmánygyár az elegáns börtönben.)

— Az Aradi Közlöny tudósítójától: —

A rendes szállodai vizsgálat alkalmával Rédl János detektív a Központi Szálló első emelet 25. számú elegáns szobájában egy urat talált, aki Dach Rafael bukovinai illetőségű téglagyárosnak volt bejelentve.

— Kértem az okmányait! — szólott a detektív a snájdig izraelitához, aki pijamában nyitott neki ajtót.

— „Kérem parancsoljon!” válaszolt Dach Rafael minden félelem jele nélkül és felsőkabátjából, szekrényéből, elegáns utazó táskájából egész halom okmányt szedett elő. Volt három arképes igazolványa, melyek szerint ő a bukovinai Kimpolung községben tégláégető üzemmel bír, amely közeleokra dolgozik, az orosz betörés alkalmával elpusztult kárpáti falvak ujjaépítésére. Volt népfelkelési rózsaszínű lapja, mely amellelt tanuskodott, hogy a gazdája az április havi V-ik pótszemlén Lembergben alkalmatlannak találtatott. Végül a kolozsvári rendőrség által kiállított, arképes utazási igazolványát mutatta elő. Mindezeket átnyujtva, a krémszínű pijamában szembunyorítás nélkül állott meg a komor tekintetű detektív előtt, mint az olyan ember, akinek teljesen rendben van a szénája, tehát semmi oka nincsen nyugtalanodni. Rédl azonban nem azért egyik leg-ügyesebb tagja az aradi detektívtestületnek, hogy a sok igazolványos ember gyanussá ne vált volna előtte. Az is föltűnt neki, hogy a különböző legitimációkon a dátumok nem egészen pontosan vágnak egybe.

Szakavatott kérdésekkel kezdte tehát a detektív vallatni az embert, akinek fülök az igazolványa. Dach nyugodt lelkiismerettel válaszolt a kérdésekre és egy cseppet sem

méltatlankodott az ellen, hogy a detektív szabályszerű legitímálása után még indiszkrét kérdésekkel zaklatja őt. Talán épen ez a nagy nyugodtság, ez a fülökös biztonságérzet okozta, hogy a ravasz téglagyáros lassanként mégis mind bonyolódottabb ellentmondásokba keveredett. Azt állította például, hogy az oroszok a nagy betöréskor az ő nyolcvanezer korona értékű tégláégetőjét is elpusztították és ezért foglalkozik most borkereskedéssel, holott igazolványa arról tanuskodott, hogy a Dach-féle téglagyár ma is épen áll Kimpolungban és közüzemre, a kárpáti falvak ujjaépítésén dolgozik. Ez a furesaság még jobban megerősítette, sőt most már pozitívá tette a detektív gyanúját, úgy, hogy fölkérte Dach Rafaelt, hogy kövesse őt a rendőrségre.

Bent az inspekción, szobában a motozás következett, amelyből kiderült, milyen ügyes fogást csinált a detektív. Az állítólagos téglagyárosnál ugyanis egy *kézi-nyomdát találtak*, amolyan egyszerű kis jószágot, amivel diákok szokták az önképzőkörük irodalmi lapját ki-nyomtatni. Egy ilyen bukovinai téglagyárosnál, aki igazolványokban annyira bővelkedik, azonban mindig gyanus holmi az ilyesmi, nem csoda tehát, hogy Rédl detektív alaposan szem-ügyre vette a kis kézi-nyomdát és annak be-tüit, melyek gummiból készültek és még egészen újak voltak, — pár darab kivételével. A betűk alfabetikus sorrendben voltak a tartóba illesztve, a detektív kiszedte közülök azokat, amelyeken a még friss festék bizonyította, hogy nem régen használatban lehettek. Ezeket a betűket Rédl összehasonlította az igazolványok betűivel és meglepő fölfedezésre jutott. A rózsaszínű cédulán ez állott: „Bukovinaer Landes-regierung.” A detektív kiszedte ezt a kézi-nyomda betűiből, lenyomta egy papirosra és ez a lenyomat, valamint a rózsaszínű igazolvány bélyegzője a hajszálpontosságig megegyeztek egymással.

Ebből nyilvánvalóvá vált, hogy Dach Rafael az igazolványokat zsebbeli nyomdája segítségével saját maga készítette magának. Kivéve a kolozsvári rendőrség arképes utazási igazolványát. Az valódi volt. A motozás alkalmával a téglagyáros borkereskedő és okmányhamisítónál azonban még egy rózsaszínű, népfelkelési cédulát találtak, amely más névré szólott és az illető *alkalmasságát bizonyította*. Ez is Dach saját nyomdájából került ki. Megtörtén ismerte be, hogy ezt az igazolványt a vonatokon való *ingyenes utazásra szokta felhasználni*.

— A bizonyítékok sulya alatt egyébként minden fölényét elveszítette a bukovinai előkelő idegen. Még csak meg sem próbálta tagadni, hogy a *bizonyítványokat saját maga hamisította* magának. Védekezésül azt adta elő, hogy az oroszok őt, aki *gazdag ember volt, teljesen lönkrétezték*, vagyonát, a téglagyárat, Kimpolungban elpusztították. Ez a körülmény, a teljes koldusbotra jutás, indította őt arra, hogy ne menjen el a lebergi sorozásra, ahol minden zsidót bevesznek, ő pedig addig nem akart katonának bevonulni, amíg legalább *fiémileg nem regresszált* magát anyagilag. Ezért kezdett a *borügynökségek*hez. Arad-hegyalja vidékéről szállított bort Ausztriába.

Megmotozása alkalmával 4960 koronát találtak Dach Rafaelnél. Ezt állítólag tisztességes uton, borkereskedéssel szerezte. Azt határozottan tagadta, hogy a kézi-nyomdával mások részére is állított volna ki katonai okmányokat. Mivel a körülmények amellelt szoltak, hogy Dach Rafael még egyáltalában nem volt szorozáson, az aradi rendőrség őt nem a katonai hatósághoz, hanem a kir. ügyészséghez kísértette át. Mivel a hadsereg elleni vétségek és büntettek a nagyváradi főügyészséghez tartoznak, — ma reggel Dach Rafaelt az aradi kir. ügyészség fogházából oda továbbították.

TORVÉNYKEZÉS.

§ A vasút felelős a menekültek podgyászaiért. 1914. év novemberében, amikor az oroszok elől nagy tömeg ember menekült a Felvidékre. Különösen nagy volt a torlódás a mezőlabarai állomásnál. A podgyások legnagyobb része nem érkezett meg a rendeltetési helyére és a kárvallottak közül sok százan kártérítési pert indítottak az államvasutak ellen. A vasut azzal védekezett, hogy az ellenség betörése, saját katonaságunk átvonulása és a menekülők nagy tömege olyan zavaros állapotokat teremtett a vasutnál, amik a vis major fogalmát kimerítik, amelynél az üzletszabályzat szerinti a vasut nem-felelős. Ezeknek az állapotoknak a bizonyítására az igazgatóság mintegy hatvan vasuti alkalmazottat kért kihallgatni. A kártérítési perek összességére vonatkozólag a budapesti polgári törvényszék Alesuthy tanácsa a napokban lefolytatott tárgyaláson a kárvallottak ügyvédeknek kérelmére az összes tanukat Budapestben hallgatta ki és tegnap hirdette ki ítéletét. A vasuti alkalmazottak igen ellentmondóan vallottak és a keresztkérdésekre többen beismerték, hogy egy főbb vasuti hivatalnok a tárgyalás előtt kioktatta őket vallomásukra. A bíróság ítéletében kimondotta, hogy egyáltalán nem látja a vis major fenforgását bizonyítva s ezért megállapította az államvasutaknak teljes kártérítési kötelezettségét. Erdekese, hogy a törvényszék hasonló perekben eddig, így a máramarosszigeti betörés esetéből kifolyólag is, a vasut javára döntött. Minden valószínűség szerint ezekben a kártérítési perekben a tábla, vagy a Kuria fogja kimondani a döntő szót. Az elvben megítélt kártérítési kötelezettség az államvasutaknak milliók kárt jelentene.

Oroszok véres veszteségei a Putna völgyben.

Budapest, május 3. (Hivatalos.)
A főhadiszállás jelenti:

Keleti haretér:

József főherceg vezérezredes arcvonala:

Több ellenséges századnak a Putna völgyben levő állásaink ellen intézett előretörését ellenség véres veszteségei mellett visszavertük. Az arcvonal több részén helyenként élénkebb a tüzési tevékenység.

Dél nyugati és délkeleti hadszíntér:

Nem volt különös esemény. Hőfer altábornagy, a vezérkari főnök helyettese. (Miniszterelnökség sajtóosztálya.)

Meghalt Justh Gyula megbuktatója.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Tegnap temették el Makón a család sirboltba egy igen nevezetes és előkelő család legérdekesebb tagját, felsőbírói és szentgyörgyvölgyi Cseresnyés Jánost, Oszánymegye volt főispánját. A 64 éves előkelő politikust egész Várad és Bihar megye közönsége ismerte és gyászolja.

Cseresnyés János igen érdekes, kiváló ember volt, aki mozgalmas és nevezetes közpályát futott meg. 1905-ben jutott fontos szerephez, amikor a Fejérváry-kormány idején, a nemzeti ellenállás tüzfészkében, Justh Gyula vármegyéjében főispán lett. Ebben a szerepében emlékezetes szigorral és erélyességgel teljesítette kötelességét, úgy, hogy az öreg generálisnak egyik legkedveltebb főispánja volt és Fejérváry mindig különös kegyére érdemlő jele maradt.

Cseresnyés János és Justh Gyula régi személyes ellenfelek voltak. Kezdődött közöttük az antagonizmus vagy husz esztendővel ezelőtt, amikor összeszólalkozásból kifolyólag rendkívül súlyos feltételű párbajt vívtak egymással. A párbialdal a földéaki Návay-birtokon folyt le, egy pajtában, ahol az akkor hatalmas természetű ellenfelek iszonyu vehemenciával csaptak össze. Akkor ejtette Cseresnyés kardja a függetlenségi vezéren azt a súlyos vágást, amely Justh Gyula arcának azóta markáns ismertető jele maradt.

Később is gyakran megmérköztek a politikában, főként a híres Bánffy-téle makói választás idején, amikor Justh Gyula Makón megbukott és gróf Teleky Józsefet választották képviselővé. Justhnak ez a kudarca főképp Cseresnyés agitációjának eredménye volt. Főispánja után Cseresnyés János visszavonult Budapestre s itt élte le eszendben utolsó éveit. Kiterjedt rokonság gyászolja, köztük a családnak számos magasabb rangú katonatiszt tagja, akik a háború kitörése óta küzdenek a különböző haretéren s akikre az elhunyt nagyon büszke volt.

Pár nappal a halála előtt hazakivándorolt Budapestre, ahol már fél év óta súlyosan betegen feküdt, az volt a vágya, hogy édesanyja mellé temessék. Ezt a kívánságát teljesítették is. A temetésen résztvett Markovits Manó, Csanádvármegye jelenlegi főispánja is, az elhunyt több biharmegyei barátjával együtt.

IRODALOM ES MŰVESZET.

Színházi műsor:

Fénteken: Arany fécán, másodsor.
Szombaton délután 3 óraker ifjúsági és népies előadás, Piros bugyellárás.
Este 7 óraker rendes helyárrakkal: Arany fécán.

Az arany fécán.

Operett 3 felvonásban. Írták Arnold és Bach, zenéjét szerezte Jean Gilbert.

— Bemutató előadás. —

Furfangos szerzők írták ezt az operettet. Kiterveztek egy darabot, aztán elnevezték — Arany fécánnak. Hogy miért arany fécánnak? az valószínűleg örök titok maradna, ha nem volnának a világon nemzetgazdasági szaktudósok, kik a furfangos szerzők praktikai mögé is odaláttnak. A szerzők úgy gondolkozhattak, hogy nem a jó szöveg s a jó muzsika a fődolog, hanem a — jó cím. A jó cím olyan, mint a mágnes: — vonz.

— És mi vonz legjobban? kérdezte Arnold, az egyik szerző.

— Az arany! felelte Bach, a másik szerző.

— Dehogyan is! szölte közbe Gilbert, az aranynál is drágább tárgy ma — az élelmiszer; egy szép fécán például többet ér, mint egy aranyhegy.

— Bravó! felelte Arnold, legyen hát arany is, meg fécán is. Ennek csak bedől a publikum.

A szép címnek tehát semmi köze a darabhoz. A hősnőt ép ily joggal elnevezhették volna stigliemadárnak, az operetten ez sem javított volna. Igazi háborus munka ez, amelyben minden hamis. Szerepel benne egy gépirókisasszony, akiről kivil, hogy irónó s szabad óráiban arany fécán, berobog egy soffőr, aki báró s egy báró, aki irodalmi társulatnak adja ki magát és díjakat oszt. Egy téztagyáros, aki konzul s egy köztársasági elnök, aki svindler. Mindehhez a sok hamissághoz nyugodtan hozzászámíthatunk egy kis hamis játékot és hamis éneket s így kialakul az Arany fécán című színpadi mű. Ehhez a szöveghez szerzett zenét Jean Gilbert, akinek meg a neve hamis, lévén ő kigyelme egy becsületes német karmester. A világháború előtt franciás muzsikát komponált, most talán sovinizmusból visszavédlett „kapelmeisterré” s elszerezte Schubert dalait s egy pár szép motívumát. Aztán ne feledkezünk meg a rendezőről, aki szintén hamisságban találódott, mert a 3-ik felvonás legszebb dalának szerzőjét nem nevezte meg a színlapon, holott azt nem Gilbert, hanem Barics Gyula írta.

A szereplők mentettek, ami megmenthető volt. Horváth Mici kedves volt és szépen énekelt. Második felvonásbeli toalettje a színpadi inyencek szenzációja. Járai Böske bájosan beszéltetett egy szerelmes kisleányt s Győzővel ellejtett tánca s Kiss Miklóssal előadott duettje nagyon tetszett. Kiss Miklós eltalálta a darab stílusát s harmadik felvonásbeli groteszk táncával learatta a tapsokat a primadonnának elől. Járai szépen énekelt, Győző, mint bonviván, táncolt és kacagtatott. Polgár Sándor és Kertész Dezső panoptikumba való mulatságos figurák voltak. A zenekar jó volt, bár a színpad és az orchester között igen sokszor erős nézeteltérés uralkodott. A hangulaton azonban ez sem rontott. A közönség elnéző kedvében volt és mulatott.

Z. A.

* A színház hírel. Vasárnapi előadások. Vasárnap, mint rendszeren két előadás lesz. Délután három óraker a most felújított egyik legnépszerűbb poétikus operett, az Obsitos van műsoron, este pedig az Aranyfécán pompás

operettnek van a negyedik előadása. — Ifjúsági és népies előadás. Szombaton délután 3 óraker lesz a legközelebbi ifjúsági előadás. Színpad kerül Csepreghy kitűnő népszínműve, A piros bugyellárás elsőrangú szereposztásban. — Előadás a „Katoná-Otthon” javára Hétfőn, május 7-én lesz megtartva az a nagyszabású jótékonycélú előadás, melynek keretében több katonatiszt fog fellépni. Színpad kerül Tóth Ede 100 arany pályadíjat nyert népszínműve, a Falu rossza. — A karszemélyzet jutalomjátéka. Mint minden évben, úgy az idén is nagy előkészülettel folynak a karszemélyzet jutalomjátékai, amely az eddigi megállapodás szerint május 18-án lesz megtartva. Az estély műsorának összeállításán most dolgozik a rendezőség. Azt azonban már előre is jelenthetjük, hogy egy nagyszabású modern kabaret-est lesz az összes elsőrendű tagok közreműködésével. Azonkivil előadásra kerül Fal Leó kitűnő egyfelvonásos bábajos operettje, Édes öreg, a főszerepekben Horváth Mici, Kiffer L. és Rónai.

* A frontszínház első turája. A magyar frontszínház egyik tagja, Kondor Ernő, a népszerű dalszerző, rövid időre visszajött Budapestre s beszámolt a fronton szerzett tapasztalatairól egyik munkatársunknak s a következőkben vázolta a hősök színházának a front mögött való eddigi szereplését:

— A társulat első állomása Lemberg volt, ott négy estén keresztül játszottak. A kisasszony férje és a Próbaházasság volt műsoron s nagy sikert értek el a kabarészámok is. Innen a társulat Zloczovba ment, ott azonban csak egy estét töltött és két napra ismét Lembergbe vonult. A társulatot mindenütt lelkesedéssel fogadták a magyar katonák, akiknek eddig csak német és osztrák színészeket volt alkalmuk látni. Valósággal dédelgették és gazdagon vendégelték meg a magyar társulatot. Mikor a Próbaházasságban betétül elénekelték Majd a mikor béke lesz című dalt, meg sem akart szünni a taps és éljenzés.

Stryjn keresztül M.....-ba rándult a társaság. A nőket autón vitték, a férfiak vonaton mentek. A m.....-i divízió tizenegy kilométernyire van a lövészárkoktól. Valami kiváló színházi épületről persze nem lehetett szó: egy csürben játszottak négy délután és négy este. A m.....-ak után a ..... hadosztály következett. A turnének ez a része M.....-nál kezdődött. A színház szerepét itt egy bedeszakozott kocsiszin töltötte be. M.....-ból rándultak ki az egyes dandárokhoz. Szekereken kocogtak ide és oda játszottak délelőtt, délután és este. Előadás után ők M.....-ba, nézőik pedig a lövészárkokba tértek vissza. D.....-ban, egy kis rutén faluban volt a színház. Nyitott épületben, fagyasztó hidegben játszottak. Kondor Ernő a hadosztály cigánybandáját bundában dirigálta, még a gallérját is fell kellett gyűrnie. Volhyniába menet a társulat D.....-ban matinét rendezett. Eddig tart a beszámoló. A frontszínház most Volhyniában járja a hadak útját.

* Legújabb hangjegyek kaphatók Kerpelnél: Gilbert: Arany Fécán. Straus: A márvány menyasszony. Virányi: A Gólem. Fall: Die Rose von Stambul. Kálmán: Csárdás királyné. Zerkovitz: Mint egy bálványt, úgy imádlak. Szenzö: Elmegyek én is utánad. Pártos: Hófehér menyasszony fátol. Zerkovitz: Édes, kedves apukám. Kovács: Összel arra érredünk. Ötvös: Börtörcámnak bőrből a fedele, továbbá Százszekrek zenéjének összes eddig megjelent számai, valamint Anyos Laci, Dr. Révfy L. Kondor, Fráter, Sas Náci, Erős Béla legújabb nótás könyvei.

Az Aradi Közlöny

előfizetési árai helyben és vidéken:

Egész évre ... .. 36 korona.
Negyed évre ... .. 9 korona.
Egy óra ... .. 3 korona.

Arad tultett mesterén.

— Jobb a közélémezésünk mint Temesváré. —

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad város törvényhatósága márciusban radikálisan szakított a közélémezés eddigi rendszerével és megszüntette a hatósági ellátást, kereskedőkre bízta a közönség kiszolgálását. Mintául és buzdításul ehhez a nagy elhatározáshoz, egy kiküldött bizottságnak Temesvárott szerzett tapasztalatai szolgáltak batorításul. Azt mondta a törvényhatóság, hogy ami nagyszerűen bevált Temesvárott, annak Aradon is jónak kell lennie. Így is történt, Aradon az új rendszer megelégedéssel találkozik, míg az a város, ahonnan a mintát vettük hozzá, keservesen zokog a közélémezési rendszerének ezer baja miatt. Temesvárott van liszt, sőt több lisztet ad ki a tanács, mint amennyi a kenyérjegy, s a közönség még sem jut adagjaihoz.

Tegnap tartott izgalmas közgyűlésén Temesvár városatyái a miatt panaszkodtak, hogy a közönség naphosszat ácsorog a lisztes boltok előtt és még sem kap lisztet. Nem jó a beszállás és nem célszerű és úgy alakultak a viszonyok, hogy ma már a temesvári viszonyoknak az egész országban nincsen párjuk.

A közélémezést vezető Lindner Armin tanácsnok kijelentette, hogy a város több lisztet ad ki, mint amennyi liszt- és kenyérjegy van forgalomban, de a közönség tegyelmezetlen. A baj gyökere ott van, hogy a malmok nem szállítják akkorra az üzleteknek a lisztet, amikor a közönség már megjelenik jegyével, hogy beváltsa.

A tanács megígérte, hogy új rendet terem, azonban azt látjuk, hogy a legfontosabb intézkedést, egy központi lisztiroda és elosztó szervezését nem vették tervbe, már pedig, ha a város maga venné át a malmoktól a lisztet és juttatná el a kereskedőkhöz, akkor a mizeriák megszűnnének, aminthogy Aradon is rend van, mert a lisztiroda pontosan szállítja a lisztet, hála az aradi malmoknak.

Geml József polgármesternek a közgyűlés elé terjesztett jelentése a közélémezésről is igen érdekes tényeket mond el, amelyek azt bizonyítják, hogy ezidő szerint Aradon a helyzet sokkal jobb, mint a sokat irigyelt szomszédunknál.

— A lefolyt hónapnak említésre méltó eseményei főként a közélémezés köréből valók, jelenti a polgármester. Sorra véve a közélémezésünk különféle ágazataiban tapasztalt nevezetesebb jelenségeket, sajnálattal kell megállapítanom, hogy a városi piacra való behozatal mindennemű élelmicikk tekintetében esőkent; a behozatal gyengülését annak lehet tulajdonítani, hogy egyes katonai intézmények élelmiszerszükségletüket közvetlenül a környékbeli termelőknél szerzik be. A piaci cikkek iránt ennél fogva nagy kereslet mutatkozik, aminek természetes következménye az árak további emelkedése. Ez az áremelkedés, mely különösen a szárnyasért követelt magas áraknál szembeszökő, a hatóság korlátozó beavatkozását tenné indokoltá. Minthogy azonban csupán helyi hatályú ármakszimálással eddigi tapasztalatok szerint a bajokat megszüntetni nem lehetett, sőt ilyen kísérlet a piac további visszafejlődését is eredményezhetné s emellett az árak csökkentése mégsem sikerülne, ennél fogva van szerencsém azon javaslatot tenni, méltóztassék úgy a szárnyasért, mint az apró és vágómarháért élőállapotban követeihető legmagasabb árak országos rendezése érdekében az Országos Közélémezési Hivatalhoz előterjesztést tenni s ez alkalommal a Szerbiában

élelmicikkekből meglévő feles készletekre való utalással kérni, hogy a város megbízottai a törvényhatóság saját szükségletének tedezésére ott szabadon vásárolhassanak.

Jelentem továbbá, hogy az Országos Közélémezési Hivatal havi lisztellátmányunkat 49 vagonról 47.6 vagonra szállította le, amiből a tulnyomó részt ellátatlan lakosságot általában 20 dekára csökkentett napi tejadag arányában kell liszttel ellátnunk. Minthogy a kiutalt havi ellátmányból 19 vagon tengerilisztt, a többi 28.6 vagon buzaliszttól pedig csak 15 vagon a kenyérlisztt, ebből kifolyóan a buzakenyérlisztt és tengerilisztt keverési arányát 50 százaléknál is magasabbra kellene felemleni; mivel pedig ujabban a buza kiörlési százaléka 85-ről 90-re emelkedett s így a buzakenyérlisztt minősége az eddiginél is silányabb lesz, ennek következtében a lisztellátás tekintetében nem csekély nehézségeket kell leküzdenünk s a hazai közönségre is nem kis megpróbáltatás vár. Azon igyekeztem, hogy az adott nehéz helyzetben a lehetőséghez képest könnyítsek. A város fehérlisztt járandóságának csökkentése folytán ugyan be kellett szüntetnem a főzliszttól való kenyérsütést, de a kenyérliszttnek tengeriliszttből való keverési arányát jóideig sikerült 50 százalék helyett 30 százalékban fentartani. Főleg azért volt ez kívánatos, hogy a kenyér árát a tengerilisztt magas ára miatt felemleni ne kelljen. Most azonban a földművelésügyi miniszter ur a tengerilisztt árát 62 fillérről 54 fillérré szállította; minél fogva és a szűkre szabott buzakenyérlisztt utalványra való tekintettel a buzakenyérliszttnek tengeriliszttel való keverési arányát 50 százalékra kellett felemlenem, a kenyér árát pedig kilogrammonként 54 fillérben megállapítanom.

Tehát már Temesvárott sem esznek tejes kalácsot a délutáni uzsonna kávéhoz a kávéházakban.

Letartóztatott bankigazgató

— Saját tudósítónk telefonjelentése. —

Budapestről telefonálja tudósítónk: A rendőrség ma letartóztatta Erdélyi Mihály zalaezerségi születésű negyvenhat éves földbirtokost, a Magyar Köztisztviselők és Állami Alkalmazottak Takarékpénztára volt vezérigazgatóját. Erdélyi Mihály 1911-ben alapította ezt a takarékpénztárt és az intézet néhány év múlva megvette a Palace-szállót, amelynek vezetésébe leginkább Erdélyi Mihály folyt be. Ez év márciusában Erdélyit felemlítették állásától. Távozása után vizsgálni kezdték az intézet üzleti könyveit és konstataáltak, hogy Erdélyi Mihály az intézet pénzeiből saját számlájára csinált üzleteket.

Azzal vádolták meg, hogy machinációival sikkasztást és hűtlen kezelést követett el hettevenezer korona erejéig. A részvénytársaság ezután könyvvizsgálatot tartott, amelynek meglepő eredménye alapján felemlítést tett a rendőrségen. A nyomozás során bebizonyosodott, hogy egy negyedmillió koronánál többet sikkasztott, amelyből 150,000 koronát visszafizetett. A vezérigazgatót a rendőrség letartóztatta. Erdélyi Mihály a mai kihallgatása során beismerő vallomást tett.

A pénztárat nem fogja kár érni, mert Erdélyi, aki mint teljesen szegény ember került a bank elé, most vagyons ember és birtokaitól minden kár megterül.

Angol tisztet ölnek az orosz katonák.

— Aradi tiszt az oroszok békevágyáról. —

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Az Aradi Közlöny nemrég közölte a „Deutsches Kárpáthen-Korps” hivatalos lapjának a vezetőikét, amelyben beszámol arról, hogy az orosz fronton lévő csapatok közt a béke vágya és reménye milyen mélyen gyökerezik és hogy orosz tisztok jöttek át a németekhez, akikkel a közeli békéről tárgyalnak és beszélnek. Sok magántudósítás érkezett a lapokhoz küldött levelekben arról az idillikus állapotról, amely a két ellenséges arevonal közt kifejlődött és amely Hóter altábornagy hivatalos jelentéseiben is megerősítést nyert. Arról azonban, hogy ennek a békevágynak nyomában az angol gyűlölet milyen eklátánsan jut kifejezésre az orosz fronton és hogy az orosz katonák mennyire nyílt szemmel látja, kik az ő testvérei és kik az ő halálos ellenségei, ezt még nem mondotta el senkisé. Az Aradi Közlöny ma igen érdekes értesüléseket kapott egy Aradra érkezett tüzérfőhadnagytól, aki átélte azokat a jeleneteket, amelyek az elmondottaknak kifejezői voltak. Az aradi törvényszéknek egyik rendkívül szimpatikus tagja, aki a mozgósítás óta az orosz fronton él, mondotta el a következőket:

— Tény az, hogy teljes esend és nyugalom uralkodik Rigától végig a hatalmas fronton.

A harcok szünetelnek s az orosz lövészárokból tömegesen jönnek át hozzánk olenségeink, akik kivétel nélkül mind azt mondják, hogy a háborúnak már semmi értelme nincs és ők feltétlenül a békekötést követelik. Nem lövöldözünk egymásra, csak az történik meg, hogy az orosz katonák, akik békés testvéri szándékkal jönnek át hozzánk, a saját tüzérégtől kapnak gyakrabban egy-egy száivét. Megkérdeztük ennek az okát és megdöbbentő választ kaptunk.

— Elmondották, hogy náluk angol, francia és japán tüzértisztek vezetik a tüzéréget és ezek parancsolják meg az orosz legénységnek, hogy testvéreikre lőjenek, amikor azok a magyarokhoz, vagy a németekhez békés szándékkal közelednek. Egy napon egyik orosz őteg angol parancsnoka ugyancsak sortűzet adatott az egyik orosz zászlóalj legénységére, amely azonban véres módon bosszulta meg ezt a galádságot, megtámadta az őteget és megölte az angol parancsnokot.

— Egy másik rendkívül jellemző eset történt ugyancsak a mai frontunkon. Egy orosz ezred tisztü küldöttsége jelent meg nálunk és tudunkra adta, hogy az ezredet este 9 órakor felváltják, azonban a helyükbe lépő csapat — mondották — ugyanolyan gondolkodásu, mint ők. Jól ismerik annak legénységét és tudják, hogy feltétlenül hívei a békének, azok is épp olyan testvéri érzülettel fognak közeledni hozzánk, mint ők tették. A felváltás megtörtént és csakhamar megjelent nálunk három orosz tiszt, akiket mi a legmagyarosabb vendégszeretettel fogadtunk, úgy, hogy egyik közülük három napig maradt nálunk. A másik kettőt a mi tisztjeink kísérték vissza csapatjukhoz.

Az „ARADI KÖZLÖNY”

már a kora reggeli órákban kapható minden nagyobb papírkereskedésben és dohánytösdében — Egyes szám ára 12 fillér.

Egy aradmegyei földbirtokos válópere.

— Érdekes szerződés a volt és leendő férj között. —

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

A hitvesi hűség fehér virága úgy hervadozik ebben a kegyetlen háboruban, mint az őszi rózsza, amikor először éri november csipős dere. A férj távol van, a harotereken szenved és itthon megjelenik a színpalak mögül a felmentett vagy a ludtalu untaughich, aki sóhajtozó szemforgatással magához láncolja a család asszonyka szívét. S amikor aztán a férj hazajön, feldulva találja melegnek képzelt családi fészket és kénytelen megindítani a válópert.

Egy aradmegyei földbirtokos nem sokkal azután, hogy eltemette feleségét, nőül vett egy feltűnően szép aradi leányt, akivel egyik legjobb barátja ismertette meg. Az ifju pár boldogan töltötte az éveket, amikor kitört a háboru és a férjnek hadba kellett vonulni. A fiatal asszony néhány hónapig hűséggel gondolt férjére, de aztán kődbe veszett előtte az alakja és gyöngé pillanatában engedett az udvarló kérésének. Az új férfi pedig nem volt más, mint a férj legjobb barátja, aki annak idején mostani feleségét megismertette a földbirtokossal. A csábító egészen odaszokott a barátja otthonába, és akkor is ott tartózkodott a falusi urilakban amikor a férj Albániából váratlanul hazaérkezett. Az ilyen kérdésekben a diszkreციót nem szabad szem elől téveszteni és ezért mi is csak annyit jegyzünk meg diszkreციén, hogy a férj, tudván kívül — apának érezte magát.

A harcokban megedzett idegzetű férfi nem háborodott fel a felfedezés alkalmával, nyugodtan fogadta a sajnálatos hírt és csak annyit jelentett ki a feleségének:

— Azt akarom, hogy gyermekeddel együtt boldog légy.

Aztán „a legjobb” barátja fordult.

— *Kötelességeddé teszem, hogy a feleségedet nőül vodd, mielőtt a válóperünk véget ért.*

— Természetesen — hebegte az udvarló — na hallod egy uriember tudja a kötelességét.

— Ne beszéljünk most uriemberokről — folytatta a férj — hanem itt előttem fogod kötelezni magadat, hogy megesküdsz elcsábított hitvesemmel és a születendő gyermek nevelésére ötvenezer koronát letétbe helyezel. Ha fiu lesz, akkor katonatisztnak neveljük a kamatból, ha pedig leány lesz, akkor ez az összeg legyen a hozománya. Kikötöm azonban, hogy a gyermek nevelésére nekem döntő befolyásom lehessen és jóformán én nevelthessem az általad letétbe helyezett összeg kamataiból.

Az udvarló nem tudta magának megmagyarázni ez utóbbi kikötést, azonban mégis mohón teljesítette az összes kérelmet, gyorsan aláírta a különös szerződést, mert önmagának őszintén bevallotta, hogy ő nem ilyen szelíd viszontlátásra volt elkészülve a férjjel.

A szerződés aláírása után a válópert nyomában megindították. A Kuriának a választ kimondó ítéletét ma már ki is hirdették az aradi törvényszéken és rövid idő múlva ismét olvashatjuk a hírt az aradi lapokban egy új háborus házasságnak. Ki tudja hányadiknak?

Kintzig János

a Vörös Kereszt diszelnöke.

— Az egyesület közgyűlése. —

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Az aradi Vörös Kereszt Egyesület mai közgyűlésének kettős programja volt, Vásárhelyi Jankának, az egyesület elnöknőjének ma adták át Zita királyné kitüntetését, az első osztályú Erzsébet-rendet és erről a meghatóan szép ünnepségről lapunk más helyén emlékeztünk meg. A program második pontja szorosán vett hivatalos rész volt, amelyen először Vásárhelyi Janka elnöknő olvasta fel az évi beszámolóját. Megemlékezett ő Felségének I. Ferenc József királyunknak haláláról s remény-ségtől eltelt szívvel és hódolattal üdvözölte IV. Károly királyt.

— Biztunk abban — mondta az elnöknő — hogy a harmadik háborus esztendő évzáró közgyűlését már a béke napja fogja besugározni, de tájadalom, csalódtunk. A harc még mindig dul, talán rettentőbben mint valaha és a Vörös Kereszt Egyesület munkásságára mindig nagyobb és nagyobb szükség van. Ebben az esztendőben a humanitárius munkásságon kívül a filantrópikus munkásság is igénybe vette a Vörös Kereszt Egyesület erejét s az okáh betörés után hajléktalanná lett erdélyi menekülők részére a Vörös Kereszt Egyesület vezette a pályaudvari élelem ellátás kérdését. Ebben a tekintetben nagy köszönet illeti azokat a fáradhatatlan aradi hölgyeket, akik éjtenapot egygyé téve dolgoztak ezekben a rettenetes időkben, hogy menekülő magyar testvéreink terheit és szenvedéseit megkönnyítsük.

A hangulatosan megírt elnöki beszéd után Sulik Kálmán egyesületi titkár mondotta el beszámolóját:

Az elnöknő — ugymond — csaknem minden terhet levett a vállamról, csak színpoltokat

festhetek ennek az esztendőnek a működéséről. Az első kép, amely szemembe ötlök, az erdélyi menekülők csoportjainak rettenetes képe. A Vörös Kereszt Egyesület munkáját kelle itt külön felemlenem. De meg kell emlékezni a Vörös Kereszt Egyesület hűséges segítőitársairól: azokról az aradi hölgyekről, akik az önkéntes ápolónő tisztjét magukra vállalták és teljesítették azt a legönfeláldozóbb kitarással. Ezek közül a hölgyek közül szintén többeket ért már magas kitüntetés és elismerés. Majd tolmácsolta a titkár annak a társadalmi osztálynak a háláját, amellyel — mint büszkén vallotta — lelki közösséget érez, a nép háláját. Ott járt közöttük, beszélgetett velük s ezek is boldogan fogadták a Vásárhelyi Janka méltó kitüntetését. De nem lenne teljes, — ugymond a titkári jelentése, — ha meg nem emlékeznék az elnöknőnek leghűségesebb segítőitársáról, Haász Erzsébetről, akiről csak a beavatottak tudják igazán, hogy önfeláldozó lélekkel mennyit dolgozik az egyesület érdekében.

A pénztári jelentést Bancsák János olvasta fel, melynek egyes pontjai megragadták a hallgatóság figyelmét. A háborus esztendők alatt a Vörös Kereszt Egyesület összforgalma több volt négy millió koronánál. Csak élelmiszerekre több mint egy millió háromszázezer koronát adott ki az egyesület. Ezek a nagy számok is mutatják, milyen óriási arányokban dolgozik Arad városának ez a filantrópikus egyesülete.

A pénztári jelentés után újból a titkár emelkedett szólásra és felolvasta a választmányának a javaslatát s annak elfogadását kérte. A választmány azt javasolja a közgyűlésnek, hogy Kintzig János főispánt, ki a háboru alatt befolyásával, jóakarásával mindig előmozdította az egyesület ügyeit, sőt sokszor egyedül csakis az ő személyes közbenjárása tette lehetővé, hogy az egyesület munkájában fenekedés ne

történjék, válassza meg a közgyűlés tiszteletbeli elnöké. Zajos eljenzés fogadta a titkár szavait, mely után a főispán mondott néhány őszinte, keresetlen köszönő szót.

Hogy mennyire feladata magaslatán áll és állott ez évben is a Vörös Kereszt Egyesület, az Tisch Mór dr. városi főorvos jelentéséből lett igazán nyilvánvalóvá, aki statisztikai adatokkal bizonyította be azt, amit Arad város minden egyes polgára büszkén vall és tud, hogy az aradi Vörös Kereszt Egyesület Vásárhelyi Janka vezetése alatt az ország legagilisabb és legnagyobb sikereket felmutató egyesületévé lett.

A választmány kiegészítése következett ezután. Egy néhány mandátum lejárt, ezeknek tulajdonosait újból megválasztották, az elköltözöttek és elhaltak helyére pedig megválasztották Kintzig Jánosné, dr. báró Neuman Károlyné, özv. Rónai Lajosné, Rónai Jánosné, Rónai Dórát és Pap Lajost.

Mozgalom Aradon

a nyolc órai záróráért.

— A rendőrség intézkedései. —
Távirati kérdés a kereskedelmi miniszterhez. —

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Az Aradi Közlöny szerkesztősége a mai postával a következő levelet kapta:

Néhány hónappal ezelőtt a kormány elrendelte, hogy a szénvel, fával való takarékoság érdekében az üzleteket este 7 órakor be kell zárni, illetve az élelmiszerboltok este fél nyolcig nyitva maradhattak. A nyári időszámítás behozatala óta az üzleteket április közepétől fogva ugyyszólván világos nappal zárják be. Ugy gondolom, tekintetes szerkesztőség, hogy a kormány azért adta ki az említett rendeletet, mert takarékoskodni akart a tüzelő és fűtő anyagokkal. Ennek a takarékoságnak lehetősége azonban most már megszűnt, mert hiszen ha mi este 8 óráig tartjuk is nyitva a boltot, akkor sem fogyasztunk világító anyagot, fűtésről pedig egyáltalán nincs szó. Tisztelettel kérdezem: van-e rá lehetőség, hogy a nyári hónapokban este nyolcig tarthassuk nyitva a boltot? Tisztelettel: egy aradi kereskedő.

E levéllel az aradi rendőrséghez fordultunk, ahol a következő figyelemreméltó felvilágosítást kaptuk:

— A tüzelő és világító anyagokról szóló rendeletet még a múlt év végén becsátotta ki a kormány. Ennek a rendeletnek érvénye már április 30-án lejárt, azonban a rendelet nem tartalmazott világos intézkedést, hogy mi történjék április 30-ika után? A fővárosban már mozgalmat indítottak a kereskedelmi alkalmazottak, hogy nyáron is megmaradjon az esti 7 órai záróra s a boltokat a kormány újabb intézkedéséig még mindig 7 órakor zárják. Nekünk az a véleményünk, hogy a múlt év végén kibocsátott kormányrendelet április 30-án tényleg elvesztette érvényét és most már életbe kellene léptetni a belügyminiszter által hónapokkal ezelőtt jóváhagyott aradvárosi záróra szabályrendeletet, amelynek alapján az üzleteket nyolc órakor, az élelmiszer boltokat pedig fél 9-ig lehet nyitva hagyni. Mi azonban saját felelősségünkre nem intézkedünk és ügyben, felkértük az aradi kereskedelmi és iparkamarát, amely közvetlenül érintkezik a kormánnyal, hogy intézzen kérdést a kereskedelmi miniszteriumhoz, vajjon életbeléptethető-e az esti 8 órai, illetve fél 9-es záróra? Ugy tudjuk, hogy a kamara távirati kérdést is intézett a kereskedelmi miniszterhez és az ügy most van elintézés alatt.

Tizenkilenc és fél millióért kelt el a Sulkovszky birtok.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Hosszantartó tárgyalások után befejeződtek a pankotai Sulkovszky hercegi uradalom eladásának munkálatai és a bonni törvényszék, amely a herceg gondnoksági hatósága, jóváhagyta a Központi Textilipar Részvénytársaság és Králitz Lajos dr., a herceg magyarországi gondnoka között kötött szerződést. A harminckétezer holdas birtok, amelynek központja Pankota, a részvénytársaság tulajdonává vált.

A Központi Textil-Ipar R. T. tizenkilenc és fél millió koronáért vásárolta meg Sulkovszky József Mária herceg tulajdonát alkotott pankotai uradalmat. Az új birtokos nagy beruházásokat szándékozik tenni, úgy, hogy Pankota Arad megye legnagyobb gyáripari központja lesz. Az aranyági mész, valamint márványtelepek és rézbányák lukratív kihasználás alá kerülnek. Az ünnepélyes installációt a legközelebbi napokban tartják meg. Az eddigi tisztikar változatlanul megmarad és azok élén Králitz Lajos dr. mint jószágigazgató továbbra is ve-

zetni fogja a nagy jövőre hivatott uradalmat.

A részvénytársaság nagyarányú kendertermelést létesít és az ott nyert nyesterterményt a birtokon építendő szövőgyárban dolgozza fel.

Az uradalom vezetésére sikerült megnyerniük Králitz drt, aki eddigi tevékenységével is bizonyosságát adta, hogy legelsőrendű szakember, nagystílusú szervező talentum. Magyar nemzeti szempontból is hálás, elismerésre méltó cselekedetet hajtott végre azzal, hogy ezt a nagynévű magyar földet új életerőkhöz juttatja és az egész vármegye gazdasági életének új irányt szab azzal, hogy a tőkeerős és modern elvekkel dolgozó részvénytársaság és a régi tulajdonos érdekeinek teljes kielégítésével nagyszabású mezőgazdasági és ipari életcéljaira teremtett új lehetőségeket. Ez az igazi nemzetfenntartó alkotó munka.

A nagykiterjedésű birtokon most folyik a leltározás és ennek befejeztével történik meg az átadás.

Vásárhelyi Janka ünneplése

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Ma délután két órakor tartotta meg az Aradi Vöröskereszt Egyesület a harmadik háborús évzáró közgyűlését.

Rendkívül nagy és előkelő közönség gyűlt össze a városháza nagytermében. Jóval 4 óra előtt elegáns magánfogatok robogtak fel a városháza elé, melyekből Arad város előkelő s a Vöröskereszt nemes munkájában résztvevő asszonyainak sokasága szállott ki. De megjelentek ezen az évzáró közgyűlésen a társadalom minden rétegének képviselői: az egyszerű, bekötött fejű asszonyok épen úgy, mint egykét mankóján bicegő katona.

Ma nem a kíváncsiság hozta együvé a különböző állású és rangú embereket, hanem egy gyönyörű érdemnek az elismerése s egy nemes szív kitüntetésének őszinte öröme. A Vöröskereszt Egyesület mai közgyűlésén adták át *Vásárhelyi Jankának*, ennek a tündöklően ritka erényű nagy magyar nőnek, ifjú királynénak kitüntetését, az első osztályú Erzsébet-rend jelvényét. E háború folyamán az *Aradi Közlönynek* igen sok alkalma nyílt megemlékeznie arról az áldásos és soha meg nem hálálható munkásságról, amelyet a szenvedők, a szerencsétlenek, a bajokban sanyalódók javára ez a csodálatosan tiszta és nemes nő lélek kifejtett. Most is a legteljesebb tisztelettel s az igaz érdem iránt való megbecsülő érzésekkel tesszünk eleget kötelességünknek, midőn arról az ünnepléstől irunk, amelyben a Vöröskereszt Egyesület közgyűlése egész Arad város, sőt egész Magyarország nevében *Vásárhelyi Jankát* részesítette.

Az egybegyűlt közönséget *Varjassy Lajos* polgármester üdvözölte s javasolta, hogy a Vöröskereszt Egyesület kitüntetett elnöknőjéért küldöttség menjen és e küldöttség tagjaiul felkérte *Purgly Lajosné*, báró *Neuman Alfrédné*, *Baross Boriska* és dr. *Köpf Jánosné* ur-hölgyeket.

A küldöttség eltávozott s néhány pere múlva megjelent a közgyűlés nagytermének ajtajában *Kintzig János* főispán kíséretében az ünneplést. Helyet foglaltak az emelvényen, ahonnan *Kintzig János* főispán egy szárnya-

lón szép s őszinte érzelemtől áthatott beszédben üdvözölte *Vásárhelyi Jankát*.

— Tisztelt Közgyűlés! Nekem jutott az a feladat, — mondotta a főispán — hogy a legmagasabb kegy kitüntető megnyilatkozását a Vöröskereszt Egyesület elnöknőjének tudtul adjam, őfelségeik kegyességének látható jeleit, a legnemesebb nők egyikének keblére feltűzöm és őt üdvözöljem. Kellemes és hálás ez a feladat. Kellemes, mert mindig jól esik, ha az ember őszinte érzelmeinek méltó formában adhat kifejezést és hálás is, mert tudom, hogy minden szó, mely a nagyrebecsülés, a tisztelet és hála jeleként hagyja el ajkamat: visszhangra fog találni az önök szívében. De mégis zavarban vagyok, mert tudom, hogy minden kimondott szó halvány azokhoz az imádságos érzelmekhez képest, mely eltölti azoknak a szenvedőknek, betegeknek, sebesült katonáknak a lelkét, akiknek *Vásárhelyi Janka* említésekor soha el nem múló hálától dobban meg a szívük s letörölhetetlen könyektől lesz fényessé a szemük. Hü tolmácsa ezeknek én nem lehetek, mert igaz kifejezője ez érzéseknek csak az lehet, akiknek szenvedéseit enyhítette és könyeit letörölte a *Vásárhelyi Janka* drága keze. De tolmácsolója vagyok Arad város érzéseinek, melyek e pillanatban egész lelkünket áthatják. Engedjék meg nekem, hogy ne kalandozzam el a költészet virágos mezejére s csak azt jelentsem ki egyszerűen és őszintén, hogy *Vásárhelyi Janka* nemes munkásságával szemben nekünk csak egyetlen érzésünk lehet, a hála s egyetlen mondatban fejezhetjük ki iránta való tiszteletünket, melyet itt a közgyűlés előtt nyíltan mondunk meg neki s ez a mondat az, hogy — ő a mi büszkeségünk!

— Köszönjük neki, hogy ebben a vérzivataros világban, midőn a férfiak szívét az indulatok változtatták át kegyetlenekké: akkor ő odaáll a nemes aradi nők élére s vezeti ezeket férfiaknak is becsületére való erővel, energiával és munkakedvvel. S kívánjuk, hogy a királyi kegynek e kitűnő jelvényeit viselje olyan egészségben, amint azt neki egész Arad város polgárságának a szíve óhajtja. Az isten áldja meg őt jószágos cselekedeteiért, őnzetlen fáradósaiért és soha nem lankadó buzgalmaért.

A zajos éljenzéssel fogadott gyönyörű beszéd után az ünneplést rebegett könyvtől fátyolos s a meghatottságtól elhalkult hangon néhány szívből jövő köszönő szót:

— Igazán nem tudom mivel köszönjem meg ezt a nagy kitüntetést és ezt a nagy szeretetet. En ezt a kitüntetést nem érdemeltem meg, vagyha igen, azok a hölgyek, akik velem együtt dolgoztak és fáradoztak, épen úgy megérdemelték, mint én. Méltóztassanak úgy felfogni ezt a kitüntetést, amint én szeretném, hogy nem engem ért személyemben ez a meg nem érdemelt kegyesség, hanem egész Arad város társadalmát. De ragaszkodásuknak, szeretetüknek a megnyilatkozását mélyen és hálással köszönöm.

Hosszantartó ováció követte az ünneplést szavait. A nagybárára hölgyekből álló közönség meghatottan tekintett fel e törekény testű, de törhetetlen erejű és nagy szellemű nőre, kiből a nők hivatásának tudata olyan intenzíven él és tündökl. Mindenki lelkében az a meggyőződés vert gyökeret e pillanatban, hogy királyi kegy igaz érdemet régóta jutalmazott igazabban, mint amidőn *Vásárhelyi Janka* nagyszerű filantropikus munkáját az első osztályú Erzsébet-rend adományozásával elismerte.

A feledhetetlen ünnep után megkezdődött az egyesület közgyűlése, melyről lapunk más helyén irunk.

Elítélték Stampfl Gusztávot.

— Három hónapi fegyház zsarolásért. —

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Az aradi királyi törvényszék ma egy régebben huzódó ügyet tárgyalt le, melynek részletei nem ismeretlenek az újságot olvasó közönség előtt. A bíróság szigorú ítélettel zárta le az ügy aktáit, amelyek azonban még a táblához kerülnek, mert a vádlott és annak védője felebbezést jelentettek be.

Az ügynek *Stampfl Gusztáv* aradi bűvész jelenleg városi fetelepi csősz az egyik szereplője, míg a másik egy általánosan tisztelt ur. *Stampfl Gusztáv* alakja jól ismert az aradi törvényszéken, évekket ezelőtt garmadával adta be feljelentéseit, melyekben fűt-fát megvádolta legelképzhetetlenebb dolgokkal. Rövidesen megállapították, hogy a baj az öreg bűvésznél van, akit egy elmeorvosintézetben helyezték el.

Nemsokára *Stampfl* gyógyultan jött haza és ekkor kezdte meg azt a manóvert, melyet ma szigorú ítélettel pecsételt meg a bíróság. Leveleket küldött az említett urhoz és támogatást kért, sőt követelt tőle. A kérelemre lehetetlen indoklással hivatkozott. Később, mikor nem érte el célját, nyomtatványokat esinaltattott és azok terjesztésével igyekezett terve keresztülviteléhez, e helyett azonban az aradi ur türelme elfogyott és *Stampfl Gusztáv* ellen többrendbeli zsarolás címén feljelentést tett.

Bittó József táblabíró elnöklésével ma tárgyalta az ügyet a törvényszék és *Stampfl Gusztáv* védekezését a bíróság nem fogadta el. *Tompa Gyula* dr. királyi ügyész vádbeszéde után a bíróság *Stampfl Gusztávot 3 hónapi fegyházra ítélte*. A bűvész felebbezést jelentett be az ítélet ellen.

EGYESULETI ÉLET.

(*) Az aradi polgári jótékony nőegylet ez évi rendes közgyűlését vasárnap, május 6-án délelőtt 11 és fél órakor tartja a városháza emeleti kistermében, amelyre az érdeklődőket ezuton hívja meg az elnökség.

(*) Meghívó. Az Aradi Katolikus Házi-asszonyok Egyesülete folyó évi május hó 6-án délután 4 órakor a városháza emeleti tanács-termében évi rendes közgyűlést tart.

HIREK.

LEGUJABB.

Ejjele 2 órakor érkezett telefonjelentés.

Anglia szilárd pénzügyi helyzete.

Stockholm. Svédországban a helyzet az élelmiszerek korlátozása következtében egyre súlyosabbá válik. Sok helyről jelentik, hogy egész családok szenvednek az éhínségtől. Különösen nehéz a gyermekek el látása.

Bécs. Az osztrák, magyar és német szociáldemokrata-pártok képviselői május 12-én utaznak Stockholmba a nemzetközi szociáldemokrata kongresszusra. A stockholmi tanácskozásokon a cseh kiküldöttek is megjelennek.

Berlin. Az alkotmányozó-bizottság tagjait ma választotta meg a birodalmi gyűlés. A bizottság elnöke Scheideman szociálista képviselő lett. Scheideman révén azt remélik, hogy a bizottság mélyreható reformokat fog előkészíteni.

London. A költségvetési törvényjavaslat be terjesztésénél Bonar Law pénzügyminiszter ismertette Anglia pénzügyi helyzetét. Figyelmeztette a Házat az államjövendők kielégítő emelkedésére, aztán a kiadásokra is, amelyeket az adójövedelmekből fizet az állam. Kijelentette, hogy egyetlen hadviselő állam sem mutathat fel ilyen kedvező pénzügyi helyzetet, mint Anglia. Beszédét azzal fejezte be, hogy Amerikának a háborúhoz való csatlakozása is megváltoztatta a pénzügyi helyzetet. Az amerikai kormány teljesítő képességének mértékéig segítségére lesz az ententának terhei viselésében. A pénzhány semmi esetre sem fogja megakadályozni a szövetségeseket a győzelem kivívásában.

Rotterdam. A Times vezércikkben az élelmiszerek haladéktalanul való kényeszerű adagolását követeli.

Dohánnyal fűtött mozdony.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

A kolozsvári dohányraktárak címére érkezett dohányküldeményből három napon belül 8000 koronán felüli dohányt és cigarettát loptak el. A cigaretták mind különlegességek. Egy tételben például 40 ezer „Dames” cigarettát loptak el. A Kolozsvárra érkező dohányküldemények már hosszú hónapok óta megdézsmálva érkeznek meg és a tetteseknek pedig sehol semmi nyoma.

Sokkal érdekesebb a másik eset, aminek színhelye a múlt héten az apahidai rendező-pályaudvar volt. Egy vasuti alkalmazott jelent a kolozsvári állomásfőnökségen, ahol előadta, hogy bizalmasan arról értesült, miszerint az apahidai állomáson ideiglenesen alkalmazott vasuti fékezők és tolató munkások nagyobb mennyiségű dohányt loptak el és azt a vasuti őrbódék padozata alá ásták el.

A kolozsvári állomásfőnökség a feljelentésről értesítette a pályaudvaron állandóan szolgálatot teljesítő határrendőrségi detektíveket, akik bevezették a nyomozást s hogy a siker minél biztosabb legyen, a kolozsvári rendőrség egyik ügyes detektíve is kiszállott Apahidára. A nyomozás azonban mindezek dacára silány eredménnyel járt. A detektívek felleszítették az őrbódék deszkapadlóját, találtak is több skatulya finom dohányt és cigarettát, de koránt-

sem annyit, amennyire számítottak. Egy vasuti munkás, akinek a lopásokban semmi része sem volt, elárulta, hogy a dohánytolvajok már előre értesültek arról, hogy bevezették ellenük a nyomozást és állítólag a kutatást megelőző éjjel az őrbódékből kosárszámra cipelték ki a vaspályára a dohányt, adol mozdonyok tűzében elégették. A nyomozó közegek emiatt négy vasutast őrizetbe vettek, de később bizonyítékok hiányában szabadlábra helyezték őket.

Egy óras sztrájk Aradon.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Ma délelőtt 11 órakor az aradi Weitzer János waggongyárban és a Marta automobilgyárban megállott a munka és 12 óráig szünetelt. A központi szociáldemokrata párt elhatározta — mint azt az Aradi Közlöny mai számában megírta, — hogy egyik munkanapon egy óras munkabeszüntetéssel demonstrál a béke és az általános választói jog mellett. Budapesten ez tegnap történt meg, míg az egész ország területén mára volt kitérve ennek az ideje.

Ma reggel 9 órakor a bizalmi férfiak az előbb megtartott tanácskozásuknak megfelelően értesítették az említett gyárak körülbelül 1800 munkását, hogy 11 órakor megszűntetendő a munka, a munkások a gyárak udvarán gyülekeznek, egy küldöttség keresi fel a gyárak vezetését és átadják neki azt a memorandumot, amelyben a szervezett munkásság a béke és a választói jog kérdéseivel szemben kifejti álláspontját és kéri, hogy azt Tisza István miniszterelnökhöz juttassák el. A küldöttség megjelent Emmerle százados katonai parancsnok előtt, átnyújtotta annak rövid beszéd kíséretében az emlékiratot és a százados kijelentette, hogy a kivánságnak megfelelően a memorandumban említett illetékes helyre elfogja azt juttatni. Ugyanez a jelenet lejátszódott a Marta gyárban is, ahol a parancsnok hozzátette még azt is, hogy a mai nap eseményeiről jelentést tesz a hadügyminiszternek, minthogy a gyárak katonai felügyelet alatt állanak. A munkások az 1 órai szünet alatt „éljen a béke, éljen az általános választói jog” kiáltásokkal adták kifejezést a demonstráció és a rövid idejű sztrájk céljának.

— A király utazása. Krakóból jelentik: Ofelsége udvari különvonata ma Krakót érintette.

— Drasche-Lazar Alfréd — miniszter-tanácsos. A hivatalos lap mai száma közli, hogy a király Drasche-Lazar Alfréd miniszteri osztálytanácsost, a miniszterelnökség sajtóosztályának vezetőjét, miniszteri tanácsossá nevezte ki. Drasche-Lazar abban a nagy felelősséggel járó állásban, amelyet betölt, a háború alatt számtalanszor bizonyította be, hogy a reá bízott nagy állami és társadalmi érdekeknek hűségesebb istápolója nem képzelhető el, mint ő. Nemcsak a munka nagy tömege, de annak, finom tapintatosságát, széles körű tudást és diplomáciai művészetet igénylő, rendkívüli változatossága állít oly kívánalmakat a sajtótönnökhöz szembe, hogy a reá rótt feladatnak, csak akkor felelhet meg, ha olyan kiváló tulajdonságokkal rendelkezik, mint a fényes karriert megfutó új miniszteri tanácsos. Egy ország közvéleményének mindig korrekt és a legtisztább hazatias szempontok által vezényelt irányítása, nemcsak a legnemesebb ambíció, hanem a legrögösebb életpálya is, amelynek tiszta örömeit csak az élvezheti, aki a feladatnak teljes mértékben ura is. Eme rendkívüli képességekkel megáldott férfiú azonban nemcsak az ország egyik legkiválóbb tisztviselője, hanem legértékesebb írója is, akinek az elmúlt hetekben megjelent és az egész magyar sajtó által nagy elismeréssel fogadott regénye méltó esuespontját jelenti irodalmi tevékenységének, hogy a magyar sajtó ebben a háborúban, a majdnem leküzdhetetlennek látszó

akadályok ellenére is, oly nagyszerűen szolgálhatta ki az ország közönségét, abban igen jelentős szerepe van a sajtófőnöknek és ezért önfeláldozó munkásságának megjutalmazásául történt előléptetése mindenütt osztatlan örömet keltett.

— Meghosszabbítják a zárórát. Budapestről telefonálja tudósítónk: Egyik fővárosi lap illetékes helyről arról értesül, hogy a belügyminiszterium legközelebb megbeszélés tárgyává teszi a zárórák kérdését, s valószínű, hogy még május első felében meghosszabbítják a zárórát.

— Eckhardt István temetése. Arad város előkelő társadalmának igaz és őszinte részvételével helyezték ma hazai földbe az aradi házi ezred egyik legnagyobb hősenek Eckhardt István főhadnagy holttestét. A mélyen súlytolt szülők tájéalmát, ha valami tudja enyhíteni, akkor annak az óriási tömegnek megjelenése lehet, az amely együttérzésével, az őket ért csapást elviselhetőbbé teszi, mert azt bizonyítja, hogy Arad népe társadalmi különbség nélkül velük tájálja kiváló gyermekük elvesztését. A teljes katonai pompával megtörtént temetésen mentent Resch Ferenc alábornagy vezetésével a helyőrség tisztikara, a házi ezred legénységi küldöttsége, Ottenberg Tivadar udvari tanácsos, vezérigazgató vezetésével az Aradi Felső Takarékpénztár tisztviselő kara, valamint igazgatósága és a résztvevőknek beláthatatlan nagy tömege. Az egyházi szertartás végeztével utolsó útjára indult a királyáért és hazájáért hősi halált halt nagyszerű katona, akinek koporsója mellett, mint a megtört remény megtestesítője, zokogott fiatal jegyese is. A nyitott sírnál a díszszázad díszütet adott és a katona zenekar gyászdalokat játszott.

— Az orosz nagyhercegek hűségfoga dalma. Zürichből írják: A pétervári ideiglenes kormány berni sajtóirodája a következőket közli: Az orosz nagyhercegek sajtókezüleg irt nyilatkozatokat adtak át Lvov herceg miniszterelnöknek. Nikolajevics Miklós nagyherceg nyilatkozata így szól:

— Ma hűséget esküdtem a hazának és az új alkotmánynak. Kötelességemet mindvégig teljesíteni fogom lelkiismeretem és vállalt kötelezettségem parancsa szerint.

Wladimirövícs Boris nagyherceg a következő nyilatkozatot adta át a miniszterelnöknek:

— Miután az ideiglenes kormánynak hűséget esküdtem és századosi rangomról lemondtam, kérem, közöljek velem, vajjon megengedik-e, hogy visszatérjek carszkojeszelei házamba, ahol az ideiglenes kormánynak minden pillanatban rendelkezésére állhatok.

Mihajlovics Sándor nagyherceg nyilatkozata a következő:

Alexandrova Xénia nagyhercegnő, a magam és gyermekeim nevében teljes készségünket nyilvánítom, hogy az ideiglenes kormányt minden rendelkezésünkre álló eszközzel támogatni fogjuk.

Hasonló nyilatkozatot juttattak el Mihajlovics Szergei, György és Miklós nagyhercegek, Konstantinövícs Demeter, Gágor és Igor nagyhercegek, valamint Sándor oldenburgi herceg a miniszterelnökhöz.

— Májusi ájtatosság a vár templomban. Hős seregeink május havában aratták a legszébb babérokat. Fegyvereink győzelméért ez évben is minden pénteken öt órakor tartanak a vártemplomban könyörgéseket, amelyeken a katonai zenekar Zellner Sándor vezetésével és Müttermüller József konzervatóriumi igazgató működnek közre. Az ájtatosságon a közönség is részt vehet.

LEGUJABB.

**Reggel 3 órakor érkezett telefonjelentés.
Olasz offenzíva a legközelebbi napokban.**

Luganó. A Tribuna beszámol arról a hírről, hogy az olasz parlamentet legközelebb ismét egybehívják. Nagy események előestéjén állunk — írja a lap. — A kamarát befejezett tények és tisztázott helyzet elé akarják állítani.

Luganó. A francia sajtó tizenkét képviselője az olasz frontra érkezett. Ebből azt következtetik, hogy az olasz offenzíva küszöbön van.

Stockholm. Az orosz kormányban szakadás történt. Kerenszky azt követeli, hogy Miljukov mondjon le.

Hága. A londoni nagykereskedők és nagy iparosok ebédjén Chamberlain beszédében azt mondotta, hogy a háború végét még nem lehet ugyan látni, de november kilencedike előtt, amikor a lordmajor mandátuma lejár, az entente által kitűzött célt elérik.

Basel. A Baseler National Zeitung washingtoni távirata szerint a hadügyminiszter a következő intézkedéseket tette: Harminc napon belül sorozzák a törvény által meghatározott számban az ujoncokat. Kivételt alkotnak a testileg alkalmatlanok, a családfentartók, a hadgyárakban és bányákban dolgozók, a földművesek és a vasuti hivatalnokok. Így is három millió ujoncot kap a hadsereg. Egy millióra van szükség és ezért a hadseregbe való beosztás felett sorshuzás dönt. Arra számítanak, hogy július 1-ig már félmillió ember bevonulhat, a második kontingens pedig október 1-ig. Hat hónap kell a kiképzésre és felszerelésre, úgy, hogy ez év végéig az első csoport már átjöhet Európába, míg a második a jövő év tavaszán. Nem kizárt dolog, hogy már előbb is küldenek kisebb egységeket Franciaországba. Az ujoncokat francia és angol tiszték képezik ki.

Amsterdam. A Daily Express tudósítója jelenti Pétervárról: Ausztria-Magyarország jövőjének kérdését a vele szemben álló ellenséges kormányok már tisztán katonai nézőpontból ítélik meg. Az ententenak ezért Ausztria-Magyarországgal külön békére kell

törekedni és garanciát kérni az egyes nemzetiségek jogai tekintetében. A tudósító hozzáfűzi, hogy ez a hangulatváltozás nem Ausztria-Magyarország iránti szeretetből történt, hanem az entente ilyen módon Németországot könnyebben legyőzheti.

Berlinből jelentik: A birodalmi gyűlésen a konzervatív csoport a következő interpellációt nyújtotta be: A szociáldemokrata-párt bizottságának határozata, amely azt a követelést támogatja, hogy együttes békét kössenek annexiók és hadikárpótlások nélkül, a német nép széles rétegeiben a birodalmi kancellár világos fejtegetései híján, nyugtalanságot keltett, mert ilyen békekötés ugyan megfelelne a nemzetközi alapelveknek, de nem felel meg a német nép életszükségeinek. Hajlandó-e a birodalmi kancellár felvilágosítást adni, hogy e határozattal szemben milyen álláspontot foglal el.

A szociáldemokrata csoport is interpellációt nyújtott be, amely így hangzik: Van-e tudomása a birodalmi kancellárnak arról, hogy Oroszország ideiglenes kormánya, valamint a velünk szövetséges Ausztria-Magyarország kormánya azonos módon kijelentették, hogy hajlandók az annexiók nélkül való béke megkötésére. Mit szándékszik tenni a birodalmi kancellár, hogy megszerezze az összes érdekelt kormányok támogatását, arra nézve, hogy az elkövetkező béke kölesönös megegyezés alapján annexió és hadikárpótlás nélkül megkötendő legyen.

Valószínűnek tartják, hogy a birodalmi kancellár a költségvetés harmadik olvasásánál válaszol a két interpellációra.

— **Hősi halált halt tiszt temetése.** Szerinka Vilmos és neje tudatják jó barátaikkal és ismerőseikkel, hogy hősi halált halt fiuk, Szerinka László (a 39. gyalogezred nagy ezüst vitézségi éremmel kitüntetett tartalékos hadnagya) földi maradványait haza szállították és május hó 4-én délután 3 órakor fogják a felsőtemető halottasházából a római katolikus szertartás szerint örök nyugalomra helyezni.

— **Megszokott milliomos sikkasztó.** Budapestről telefonálja tudósítónk: Weisz Géza budapesti ügynök háborús üzletei révén több, mint egy millió koronát keresett. Barátnőt tartott, akinek villát rendezett be, állandó alakja volt a löversenyeknek és kluboknak, ahol mindenütt nagy összegekkel vett részt a játékokban. Április elsején a Finály és Társa cégtől 12.800 koronát vett fel, hogy szeszt szerezzen. Erről az összegről egy nyugtát mutatott fel, amit állítólag a Szeszközpont állított ki és amelyet Weisz állítólag előlegképpen fizetett ki. Ugyancsak április elején Kondor József borbizományos 75.000 koronát adott Weisznak, hogy ezért zsirt és szalonnát vásároljon. Weisz Géza azonban egyik megbízást sem teljesítette, hanem a pénzekkel megszokott. Feljelentést tettek ellene és a rendőrség keresi.

— **Házeladások.** Az ingatlan vétel és eladás szünet nélkül élénk és egyre nagyobb méreteket ölt Aradon. A kereskedők háborúba szerzett pénzüket házakba fektetik és a több százezer koronás ingatlan vétel úgy látszik, oly megszokottá válik, mint amilyen természetes lett, hogy a tőkét a földbirtok vonzotta. Csak nemrég vett házat 83000 koronáért Bársony Andor aradi kereskedő. Mint most értesülünk, ezt az ingatlant eladta a Grünwald és Moskovitz cégnek 90000 koronáért és megvette az Aradi Ipar- és Népbank Szabadság-téri két emeletes házat 310000 koronáért. Reich József, a Színház bazár tulajdonosa megvásárolta Kotsis Lajos volt aradi építész Batthyány Lajos-utcai házat 62000 koronáért. Végül megemlítendő, hogy Kertész Miksa dr. ügyvéd eladta a Batthyányi és Sárosi-utca sarkán lévő házat, amely egykor Kriván Jánosé volt és nyolcezer koronáért került az ügyvéd birtokába, ötvenezer koronáért. Tagányi Sándor dr. országgyűlési képviselőnek, aki lebontatja az épületet és a telket parkiroztatja és a már tulajdonát alkotó házat bővíti vele.

— **Mezopotámia meghódítása.** Genéből jelentik: A Journal de Genevenek jelentik Londontól: Az angolok befejezték Mezopotámia termékeny részének meghódítását, amely néhány éven belül a világ legnagyobb magtára

lehet. Ma már el lehet mondani, hogy az expedíció célja megvalósult, mert az angolok teljesen kezükben tartják azokat a földrészeket, amelyeket megakartak hódítani.

— **Rójuk le halánték: rokkant hősök iránt.** Váltunk plakettet. Szület a „Vasvitézre.” Plakettjeiket megkötötték: Arad-ésanádi Egyesült Vasutak 300, Acsev. fűtők 10, Aradi Ipar- és Népbank 50, Apolló-színház 50, Agostai ev. hitközség 10, Aradi betegsegélyző egyesület 10, aradi Lloyd társulat 25, Aradi termény- és áruaktár 10, Aknay Andor 10, Aradi iparosok hitelszövetkezete 10, Aradmegyei Takarékpénztár 50, Aradi Közlöny 25, Adier Andor 10, Arad-ésanádi Gazdasági Takarékpénztár 50, báró Andrányi Károlyné 10, Aradi tanítóképző II. osztálya 10, Aradi Ipar-és. Népbank pénztára 20, Aradi Központi Takarékpénztár 20, Antal Károly 10, Aradi Iparistület 25, Császári és királyi Allomásparancsnokság 10, Acsev. művezetők 12, Állami felső leányiskola VI. o. ztálya 15 koronával.

— **Legújabb divatlapok Kerpelnél.** 354

FIGYELMEZTETJÜK lapunk t. olvasóit, hogy a lapkihordóktól újságot vásárolni, vagy náluk a lapra előfizetni szigorúan tilos. Aki ezen óvatot figyelembe nem veszi, büntetendő eselekményt követ el.

KÖZGAZDASÁG ÉS KÖZLEKEDÉS.

— **Az Első os. és kir. szab. Dunagőzhajózási társaság** ez évi rendes közgyűlését szerdán, t. évi május hó 30-án délelőtt 10 órakor Bécsben a bécsi kereskedők testületének nagytermében tartja meg.

MOZGÓKÉP SZÍNHÁZ.

Halálosengő.

(Magyar filmdráma három felvonásban, az Uraniában.)

Hogy milyen perspektívákkal kecsesgethünk a most nagy lendülettel meginduló magyar filmgyártás, azt csak ma láthatjuk igazán, amikor a Star-gyár legújabb filmje kerül bemutatásra. A legújabb magyar filmet a Halálosengő hozza, a mely egy csapással meg fogja hódítani a közönséget.

Bátran elmondhatjuk, hogy a Halálosengő nemcsak, hogy egyike az eddig látott magyar filmek legjobbjának, de a siker teljes reményével veheti fel a versenyt bármelyik elsőrangú külföldi filmmel.

Hogy sikerének mi a titka? A legegyszerűbb és legkézenfekvőbb dolog: jó szűzség, gondos rendezés, kitűnő művészek. Békeffy László szerencsés kézzel nyult vissza a szűzséért a „Lengyelzsídó” meséjéhez, amelyet azután ügyesen és kiváló érzéssel dolgozott fel.

A filmdráma meséje meglehetősen hűséggel követi az eredeti drámában, operában, versben egyaránt feldolgozott témát. Mathis, a korndorfi koresemáros, akit az a veszély fenyeget, hogy banktartozása miatt elárverezik kis viskóját. A kétségbeesés bűnbe kergeti: a havas éjszakán csilingelve áll meg egy szánkó háza előtt és a szánkóból egy lengyelzsídó tér be a sötétbe. Mathis aki látja, hogy a zsidónál sok pénz van, meggyilkolja a szerencsétlent s holttestét a szakadéka dobja.

Hosszu évek becsületes munkájával sem vezekli le Mathis bűnét. Folyton hallja a szánkó csilingelését, folyton lesi mikor nyílik ki az ajtó s lép be rajta a kísérteties lengyel. Aznap, mikor leánya a csendőrhadnagyval tartja eljegyzését, újra látja vizióját. Megőrve, agyongyötörve tér be kamrájába, ahol álmában végigszenvedi bűnhődését. Bűne kiderül, s ő hypnotikus kényszernek engedve, kénytelen a bíróság előtt beismerni mindent. Halálraítélik, s a hurok összeszorul torka körül. Egy rémes kiáltás — s mikor a házbüliek betörnek kamrájába, holtan találják az öreg Mathist — aki egész életében mintaképe volt a dolgos, becsületes embernek.

Az érdekes, színes és filmre különösen alkalmas darab Kertész Mihály gondos és megértő rendezésével nyert kritikában. A sz

replők közül az elismerés válogatott hangján kell megemlékeznünk Bánóczy Dezső doktorról, aki — azt hisszük — egészen új s fényes sikerrel kecsegtető karrier előtt áll. A színház még két napig mutatja be ezt a szenzációs magyar filmdrámát.

* **Psilander-vígjáték az Apollóban.** Még néhány filmet tartogatnak a filmgyárak Psilander Waldemár halála előtti alakításából, után egy lendületes ivelő színész-karrierre ráborul az elmúlással járó feledés fátyola. Az Apolló-színház igazgatója annak tudatában, hogy a mozibajáró közönségnek kedvese volt a mindig hódítóan elegáns Psilander, a még hátralevő filmeket lefoglalta a maga számára s azokat kevés megszakítással sorjában bemutatja. Péntektől kezdve egy rendkívül bájos és hangulatos Nordisk-vígjátékot, a „Huszárvirtus“-t vetíti az Apolló Psilander Waldemárral a főszerepben. Psilander ebben a kedves levegőjű darabban szinte önmagát multa felül és sokoldalú tehetségét esillogtathatta meg. Elegánsabb és hódítóbb ebben az ötletes vígjátékban, mint az előző darabokban volt. A közönség bizonyára nagy tetszéssel fogja kísérni az alakítását, de magát a szellemes darabot is. A pénteki új műsoron megkapó és érdekes harctéri felvételek is bemutatásra kerülnek.

* **Lyda Bertini film II. vasárnap az Erzsébet mozgószínházban.** „Egy szegény ifjú története” a címre s képrek Don Réde értékes találmányán alapszik a darab témája. amit a két bányatulajdonos ellopát Brunóval az ők jóvoltából felnevelt fiúval, kinek a tett végrehajtásában a mérnök nővére is segítkezik. A mérnök meghalt s hagyatéka között nem találják az értékes találmány leírását, melynek végrehajtása a leányára marad. Egy detektív kinyomozza, hogy csak a két bányatulajdonosnak lehetett érdekében az okmányt megszerzeni. A két bányatulajdonos neszt vette és elutaznak, de Léda megtudja címüket, utánuk utazik s társaságukban ott találja Brunót. Felelőségre vonja, aki elmondja neki élet történetét. Kis fiu

korában egy hajóra került, amely hajó a nyílt tengeren elégett és őt a két bányatulajdonos mentette meg és felnevelte, s így kényszerítették őt erre a tetre. Ő maga érzi azonban becsületlen tettét, visszaszerzi az okmányt s miután nem érdemes Léda szerelmére főbe lövi magát. **Legkészebb: W. Psilander film kerül bemutatásra.**

NEMZETI SZÍNHÁZ.

Arad, 1917. évi május hó 4-én, pénteken:

B) Sorlet.

B) Bőrlő.

Az arany fécél.

Operetta.

Kezdés 7 órakor.

A szerkesztésnek Mal:

Hudnyánszky Endre titkarságában.

Stauber József.

NYILTTÉR.

(Az ezen rovart alatt közlöttékért nem vállalunk felelősséget)

Gyertyát,

Zsírosszódát,

Ecetet,

Cukorkát.

Gyufát,

Kristálysódát,

Csokoládét,

Cirokseprőt

nagyban és kicsinyben szállít

883

Gonda Nándor

áruforgalmi vállalata Déván.

Andrényi pezsgő

Crémant Rose

Extra

Sec

megrendelhető viszonteladók részére: 2021

Erényi Tivadar

Andrényi pezsgőgyár vezérképviselőjének

Arad, Deák Ferenc-utca 39.

Telefon 11-48.

300 darab

talpasi uradalmi mangolica faj prima

malac eladó.

Felérés is megvehető.

Értekezni lehet Blöhenstook Lipétnél, Csermőn. Telefon 9. 2790

Paprikakészletek bejelentése.

A. M. M. P. miniszteriumnak 1505—1917. M. E. sz. rendelete.

2. §.

Mindenemű örölt, vagy bármilyen más feldolgozott paprikakészletet az alábbi rendelkezések szerint be kell jelenteni.

Bejelentésre kötelezettek:

1. Mindazok a termelők, akik paprikát más, mint a saját háztartásukban való fogyasztás céljára termelnek, ugyszintén mindazok (egyének, jogi személyek és cégek, kereskedelmi vállalatok, szövetkezetek stb.), akik bármilyen paprikát továbbfeldolgozás, vagy nem közvetlen fogyasztás céljára való továbbeladás céljára tartanak raktáron, valamint azok is, akik bármilyen paprikát más részére tartanak őrizetben (ide tartoznak a közraktárak, vámraktárak és közforgalmu közlekedési vállalatok raktárai is); még pedig mindenemű örölt, vagy bármi más feldolgozott paprikakészletük egész mennyisége tekintetében, amennyiben az együttesen 30 kilogrammot meghalad;

2. mindazok, akik nem esnek az 1. alá, a feldolgozott paprikakészletük együttesen a 30 kilogrammot meghaladja.

3. §.

A 2. §. 1. és 2. pontja szerint bejelentésre kötelezettek kötelesek feldolgozott paprikakészleteiket az 1917. évi május hó 1. napján volt állapot szerint, legkésőbb az 1917. évi május hó 8. napjáig bezárólag bejelenteni. A bejelentésre kötelezettek a bejelentésben készleteiket minőség szerint részletezni tartoznak.

A 2. §. 1. pontja szerint bejelentésre kötelezettek kötelesek továbbá feldolgozott paprikakészleteiket az 1917. május hónaptól kezdve minden hónapban a hónap 15. napján volt állapot szerint, legkésőbb az illető hónap 20. napjáig újból bejelenteni, még pedig:

1. azt a mennyiséget, amelyet az előző hónap 15. napja óta beszerettek; az 1917. évi május hó 15. napján volt állapotról teendő bejelentés alkalmával azt a mennyiséget kell bejelenteni, melyet 1917. évi május hó 1. napja óta szereztek be;

2. azt a mennyiséget, amellyel készletük ugyanazon idő alatt (elidegenítés, elszállítás stb. által) tényleg apadt és

3. a tényleges készletet.

Amennyiben a 2. §. 1. pontja szerint bejelentésre kötelezettek az 1917. évi május hó 1. napjától május hó 14. napjáig, azontul pedig valamely hó 15. napjától a rákövetkező hónap 14. napjáig bezárólag terjedő időben 30 kilogrammnál kevesebb feldolgozott paprikát hoztak forgalomba és készletük a hónap 15. napján 30 kilogrammnál kisebb e §. rendelkezésén alapuló bejelentési kötelezettség alól az illető időre felmentettek.

A 2. §. 1. pontja értelmében bejelentésre kötelezettek közül azok,

akik nem közvetlenül a fogyasztás, hanem viszont eladás céljaira egy tételben legalább 30 kilogramm mennyiségű feldolgozott paprikát hoznak forgalomba, kötelesek ezt az e célra a Haditermény-Részvénytársaságtól beszerezhető bejelentő-lapokon a Haditermény-Részvénytársaságnak bejelenteni.

Azokat a mennyiségeket, amelyeket az 1917. évi május hó 1. napján vagy ezt követően valamely hónap 15. napján a bejelentésre kötelezettek részére fuvarozás alatt állanak, a címzett köteles a rendeltetési helyre érkezésük után haladéktalanul bejelenteni.

Azok, akik a bejelentésre kerülő paprikamennyiséget más részére tartják őrizetben, a rendelkezésre jogosultnak nevét és üzletének, illetve tartózkodásának helyét is kötelesek bejelenteni.

Bejelentő lapok a Haditermény-Részvénytársaság aradi kirendeltségénél kaphatók, ahol szükséges felvilágosítást is megadják. 2887

Tiszta, jó minőségű

házi szappan

nagyobb mennyiségben megvételre keresetlik.

Legfájdalmasabb tyukszemétől

is három nap alatt mindenki megszabadul a Hajos-léte ANAGALLIN használatával. Kezelés igen egyszerű, nem piszkos, nem ragadós. A beszerzésnél vigyázzon: köv az ANAGALLIN szóra. Az használati utasítással 1 koroná.

Gyöngyfehér fogakat

Doré fogpaszta

használatával. Nem habzik! A szájüreget desinficálja, utóíze igen kellemes. Az egy porcelán-szencének 80 fillér.

Fenti szerek kizárólagos készítője és egyedüli nagy raktára:

HAJOS ÁRPÁD

gyógyszertára Arad, Andrásy-tér 22. sz. (Mogyeházzal szemben.)

Apró hirdetések.

Vétel és eladás.

Zenemű újdonságok
 állandóan nagy választékban kaphatók
Deák Béla könyvkereskedésében, Forray-
 utca. Telefon 902. sz. 781

Modern határozott bűtör
 elutazás miatt eladó Knežich Károly-utca
 5. szám alatt. 2879

Eladó
 gyász miatt teljesen új sőtétkek selyem-
 ruha, téli és tavaszi kabát Petőfi-u. 8.
 földsz., ajtó 2., megtekinthető délelőtt. 2884

Szép 2 fogatú hintó
 eladó. Bővebbet Turcsin Tódor, Csulora-
 utca 13. 2888

Egy koromszaberezés
 eladó. Cim a kiadóhivatalban. 2789

Jókarban levő
 használt zongora megvételre kerestetik.
 Hermle József, Pankota. 2819

Eladó
 egy légneműsü szőlőpermetező és két
 „Vermorel” kénporozó. Vágóhid-utca 30.
 szám. 2818

S-as cséplőgarnitúra
 jó állapotban, minden elfogadható árban
 sürgősen eladó. Cim a kiadóban. 2852

Tégla
 jóminőségben, nagy és kis mennyiségben.
 jutányos árban kapható. Jiraszek iroda,
 telefon 1097., vagy Lázár iroda, Haszán-
 ger u. 5., telefon 747. 2761

Használt ólom
 megvételre kerestetik. Bővebbet a kiadó-
 hivatalban. 7892

Egy új használt egyenáramú
 2½ lóerős motor eladó. Bővebbet az Aradi
 Közlöny kiadóhivatalában.

Eladók:

A Körösbányai gipszgyárból visz-
 szamaradt különféle gépek u. m.
kőtörő- és zuzónenger, 1 drb.
20 mtr. magas gyárkémény,
malomjáratok páter-nosztér
vasból, 1 drb. forgó oszlopkemence
 szárító és égető-hengerrel, bányakocsik,
 emelődaru, szinek és nagy-mennyiségű
 ócskavas. — Továbbá eladó egy nagy-
 típusú regisztráló-pénztár és egy drb.
 3¼-4¼ mtr. méretű perzsa-smyrnaszőnyeg.
 Bővebbet: **BRAUN N. A.** festék-
 üzletében, Aradon. — Előnyben részesít-
 tetnek oly vevők, kik az összes tárgyakra
 és anyagokra reflektálnak. 2896

Ajánok

Zsirosszódát 100% és 128%
kristálysódát
és gyufát
 minden mennyiségben, azonnali szállításra
Rosenberg József
 keresk. áruügynök 2886
 Arad, Thököly Imre-utca 37.

Coska, használt
ólomcsöveket
 és egyéb
ólomtárgyakat
 megvételre keresünk.
 Aradi nyomda részvénytársaság.

362—1917. g. sz.

Versenyárgyalási hirdetmény.

Arad sz. kir. város gazdasági szűke a városi középületek és iskolák fűtéséhez az 1917. évi fűtési évadban szükséges 66 waggon darabos porosz vagy magyarországi szén és 80 waggon koksznak szállítása iránt I. évi május hó 14-én d. e. 10 órakor nyilvános versenyárgyalást tart.

Az ajánlat nyári szállításra teendő. Ajánlat tehető csak szénre vagy kokszra a fentieknél kisebb tételekben való szállítására is.

Az ajánlatok a gazdasági tanácsnok urnál a versenyárgyalás megkezdése előtt nyújtandók be, az ajánlatokhoz a bánompénznek a városi pénztárba történt befizetését igazoló letéti jegy mellékelve van. Bánompénzül leteendő az ajánlati értéknek 5%-a készpénzben, vagy elfogadható értékpapírokban.

A versenyárgyalási feltételek a gazdasági tanácsnok urnál a versenyárgyalást megelőzőleg is megtekinthetők.

Az ajánlattevő által szabályszerűen aláírt, felbélyegzett és 3 pecséttel lezárt írásbeli ajánlat zárt borítékára ráírandó, hogy „Ajánlat közszállításra.”

Az ajánlatnak tartalmaznia kell: a) Az ajánlattevő azon nyilatkozatát, hogy a gazdasági hivatalban a hivatalos órák alatt megtekinthető versenyárgyalási feltételeket ismeri, elfogadja s magát annak betartására kötelezi. b) a szállítandó közszén vagy koksz egységi és összárat korona fillérben számmal és betűvel kiírva. c) az ajánlattevő azon határozott nyilatkozatát, hogy a szállítandó közszén vagy kokszot ő maga fogja előállítani, termelni vagy mástól szerzi-e be? e) az ajánlattevő kötelezi magát, hogy az ajánlott mennyiségben felül kivételre annak 30%-át ugyanazon évben és feltételek mellett szállítani fogja. — Arad, 1917. április hó 30.

A gazdasági szűk.

Ertesítés!

A n. 6. hölgyközönség szíves tudomására hozom, hogy **Andrássy-tér 5. szám alatt (a Lloyd palotában) női kalapszalont nyitottam.**

Eveken át a külföld legnagyobb városaiban működtem s így munkám a legkényesebb izlésnek is megfelel. **Atalakításokat modell után vállalom,** régi formákat is hasonlóképp alakítok. Köszütmökhöz való kalapot azonnal készítek.

Szíves pártfogást kér

1577 **MOHR D.** Andrássy-tér 5. (Lloyd palota).

Egy hivatalszolga és egy házmester

nyerhet alkalmazást az aradi m. kir. jószágigazgatóságnál. Az állás mindegyike 2 korona napibérrel és havi 25 korona háborus segély élvezetével van összekötve. A házmester természetbeni lakást is kap. Ezenkívül 1 évi szolgálat után évi 100 korona ruhaátalányt kap és ha családja van, egy évi szolgálat után egy-egy gyermek után évi 100—100 korona családi pótlékban részesül. Az állás lehetőleg azonnal elfoglalandó. Az ezen állást elnyerni óhajtok a **kir. jószágigazgatóságnál (Ferdinánd-utca, földmívelési palota, I. emelet, 31. ajtó)** reggel 8-tól d. u. 2 óráig jelentkezzenek. 2878

Arad, 1917. május hó 2.

URANIA SZÍNHÁZ.

Péntektől vasárnapig

A

halálcsengő.

Klasszikus dráma 3 részben.

Gépolajok,
Hengerolaj,
Kocsikenőcs,
Rézgálic,
Raffia hánccs,
Keményítő,
Takarmányrépa mag

állandó nagy raktár

Hubert József
 Arad.

Cognac:

Keglevich,
Dékány, Marty,
Adriatica gyártmány,
 valamint likőr és rum, palackokban beszerezhető nagyban és kicsinyben 2054

Weiszberger Samuel
 utódánál

Körösvölgyi Pálinkaraktár
 Arad, Andrássy-tér 5. Telefon 651.

AKI
 házat, vagy földbirtokot

venni vagy eladni akar,
 forduljon bizalommal

Lustbader Adolf
 ingatlanforgalmi irodájához Révay-utca 2. sz.,

ahol kisebb-nagyobb házak, birtokok előjegyzésben vannak. Megbízásokat ingatlanok eladására és vételére elfogadok. 645

Telefon 961. szám.

Földbirtokosoknak

35 évre 7% annuitás teljes árfolyam.
 50 évre 6% annuitás teljes árfolyam.
 50 évre 5-6% annuitás 99% árfolyam.
 63 évre 4-85 annuitás 95% árfolyam.
 65 évre 5-66 annuitás 99% árfolyam mellett, továbbá aradi és békescsabai házakra 50 évre 6% annuitás 98% árfolyam mellett törlesztéses kölcsönöket folyosított s parcellázásokat vállal a

Budapesti Kölcsekörzetű és Parcellázó Beszvénytársaság
 Budapest, VIII., Kenyérmező-u. 6.
 Aradi megbízottunk: **Bonyhádi József** ur, hapa-u. 47., d. u. 2—4-ig. 781

Tudnivaló az apróhirdetésekről:

Az apróhirdetések díját szavak szerint számoljuk.

Minden szó hirdetési ára 8 fillér. Vastagabb betűkkel 16 fillér.

A vastagabb betűkkel kívánt szavakat aláhúzással kell jelezni.

A legkisebb hirdetés ára 1 korona.

Az apróhirdetéseket előre kell fizetni.

Hirdetéseket délután 1/2 óráig veszik fel.

A kiadóhivatal fenntartja magának a jogot, hogy az olyan apróhirdetés szövegét, amelyik tartalmánál fogva eredeti alakján nem közölhető, megváltoztassa.

Apró hirdetések:**Levelezés.****II. B. V. jellegre**

válasz ment Szerpertől. 2900

Fiatal urileány

kellemes uri fiu tisztességes ismeretségére vágyik. Levelck „Boldog órák” jellegre 2892

Oktatás.**Keresek. szakoktatás.**

(4 havi magántanfolyam felnőttek részére.) Könyvelés, gép- és gyorsírás, levelezés, számtan. Nappali és esti tanfolyam. Díjtalan állásközvetítés. Beiratkozásuk a nyári tanfolyamra Lázár Vilmos utca 2. számon. 2899

Gyógyászat.**Rüh és vliakotegség**

elleni fehér konócs kapható egyedül Ferenc-téri Vajdits-gyógyszertárban. Kis tégely 2 korona, nagy tégely 3 korona 50 fillér. 6171

Az angol

fájdalomesllapító Bengue balsamot teljesen pótolja a Hehs-Földes-fele fájdalomcsillapító balsam, teljesen azonos összetételű, mint a Bengue liniment. Ara 2 korona. Földes gyógyszerár, Hehs gyógyszerár. 12

Alkalmazást keres.**Haemontes gépész.**

kinek pár évtizedes gyakorlata van, azonnali belépésre állást keres az ideai céplésre és javításra. Cim: Bay János, Wesselényi-utca 34. 2894

Jegyzői irodába:

keres alkalmazást fiatal gyors- és gépirónó, teljes ellátás és kezdő fizetés melletti, aki a többi hivatalos teendőiben is szívesen segít és szorgalmával hasznosá óhajlja magát tenni. Ügyvédi irodába is elmegy. Szabó Rózsika, Mondorlak (Aradm.) 2885

Egy 19 éves

fűszer- és csmegekereskedő segéd alkalmazást keres azonnali belépésre. Cim a kiadóban. 2878

Házvezetőnő

állást keres, pusztára is megy. Cim a kiadóban. 2891

Alkalmazást nyer.**Intelligens hisztorion,**

ki irodai teendőiben és az egyszerű könyvvezetésben nemi jártassággal bír, belépésre kerestetik. Cim a kiadóban. 2898

Bejáró lakartató

kerestetik. Cim a kiadóhivatalban. 2882

Háromszobás lakáshoz

mindenes főzőnő kerestetik. Cim a kiadóhivatalban. 28 1

Haemontes liquidator és könyvelő kedvező feltételek melletti felvételük. Magyar és horvát nyelv tudása megkívánható, akik németül is tudnak, előnybe részesülnek. Megfelelő gyakorlattal bíró nők is pályázhatnak. Ajánlatok a Hírtételek és az eddigi működés megadása mellett a Horvát Országos Bank Rt. főkönyvelő Szabadka, igazgatósága oz Incezendők. 2880

Ugyes kintő fut

mieőbbi belépésre keres Hansu drogeria. 2871

„Hungária” kávéházban

mindenes azonnali belépésre kerestetik. Férfi előnyben részesül. Jelentkezni lehet délelőtt 10—12 között. 2816

Fiatal segédet

keres azonnaira Ehrenfeld Ignác fűszer- és gyertyakereskedő Arad, Boros Benj-tér. 2857

Kerestetnek

oly egyének, kiknek gazdasági gyakorlatuk van és lehetőleg répaátvetelnél vagy atadánál közreműködők. Ajánlatokat **Órkonyár Nagybecskerek** címre kérjük. 2828

Cipész munkásokat

keres az Aradi és csanádi egyesült vasutak cipész műhelye azonnali belépésre. Jelentkezés helye: Wesselényi utca 1. sz. alatti cipészműhely. 1300

Férfiárnok,

ki románul jól beszél, felvétetik a Ferenc-téri Vajdits gyógyszerárban. 2837

Nyomdász-tanulónak

felvétetik két fiu, kik a 14. évet betöltötték és legalább 6 osztályt végeztek. Bővebbet a kiadóhivatalban.

Ingatlan.**Modern magánház**

eladó. Adómentes, 3 szoba, fürdőszoba, stb., villany és gáz bevezetve, Csiky Gergely-utca 10. Bővebbet Radó Gyula c. g. nál, An-rássy-ér. 2889

4 hord

szállító Gyorokon a hegyen, közel a villamoshoz, kőna a piaccsarnok mellett. Aradon, Varas-ly La os- u ca 142 számú gondozott ház 4 lakással, villanyal eladó. Tudakozodni ugyanott. 2897

Batthyány-utca

5. számú sarokháza elköltözés miatt eladó. Bővebbet a 10 4. 2840

Üzletek.**40 év óta tenné**

ómenete-ű italmérés betegség miatt eladó, esetleg a helység kiadó. Deák Ferenc- u. 42. Ertekezni ugyanott. 2882

Lakást keres.**Keresek**

2 személy részére, augusztus hó 1-ére egy három szoba, vagy két szoba és nagy előszobából álló lakást. Ajánlatot kérek „Tisztviselő” jellegre a kiadóba. 2809

Kiadó lakás.**Kiadó:**

két elegánsan burorozott, különbejáratu utcai szoba, villanyvilágítással és fürdőszoba használattal. Cim a kiadóban. 2898

Gyereken

a piactéri villamos megálló közelében egy **uri lakás**, 4 szoba, tágas mellékhelyiségekkel azonnaira **elcsés** kiadó Páztótelepen. 2808

3 szobás

modern lakás, összes mellékhelyiségekkel, azonnal kiadó. Cim a kiadóban. 2838

Különféle.**Küres**

több egy csomóba kőve, elveszett Part-utca és az Ánomás között. Szives megajánlatot kérem, Erdély-ut 1. szám alatt, tíz korona jutalom ellenében, adja le. 2817

Kiadó.

József főherceg-ut 22. sz. alatt 2 utcai és 2 udvari szobából álló helyiség irodának f. év augusztus 1-től kiadó. Bővebbet az Aradi és csanádi egyesült vasutak Maxánüzemének központi felügye ósége-nél. 1868

Az Annel

aranyér-kupokat mindenben pótolják a Haemorrhoidal-kupok, azonos összetételű folytatásuk is teljesen azonos, ára 4 korona. Földes gyógyszerár, Hehs gyógyszerár Arad. 12

Apróhirdetések

az „Aradi Közlöny” részere felvétetnek a Messenger-boy irodában, Deák Ferenc- u. 8. Ugyanitt kapható az „Aradi Közlöny.”

Aradi és csanádi egyesült vasutak.**Meghívás****az Aradi és Csanádi Egyesült Vasutak****Részvénytársaság****XXXVI-ik rendes közgyűlésére,**

mely Aradon a részvénytársaság saját házában levő igazgatósági helyiségében 1917. évi június hó 8-án délelőtt 10 órakor fog megtartatni.

NAPIREND:

1. Az igazgatóság jelentése az 1916-ik év üzletéről.
2. A felügyelőbizottság jelentése.
3. E jelentésekkel kapcsolatban az 1916-ik évi üzleti zárószámadások és mérleg előterjesztése, a mérleg megállapítása, az igazgatóság és felügyelőbizottság részére a felmentvény megadása tárgyában határozathozatal.
4. Határozathozatal a tiszta nyereség felosztása tekintetében.
5. Igazgatósági tagsági helyek betöltése.
6. A felügyelőbizottság három rendes és egy póttagjának megválasztása s a felügyelőbizottság tiszteletdíjainak megállapítása.

Megjegyzés: Minden részvény egy szavazatra jogosít. A részvényes szavazati jogát vagy személyesen, vagy egy másik szavazatképes részvényes mint meghatalmazottja által gyakorolhatja. Egy részvényes azonban egy meghatalmazásnál többet el nem vállalhat. A meghatalmazás alakjára nézve szükséges, hogy a meghatalmazó aláírása vagy hitelesítve legyen, vagy hogy a meghatalmazási okmány két tanu által is aláírva legyen. A részvényesek le nem járt szelvényeikkel együtt 14 nappal a közgyűlés előtt

Aradon: a társaság főpénztáránál és az Arad-Csanádi Gazdasági Takarékpénztárnál.

Budapesten: a Magyar Agrár- és Járulékbanknál.

Bécsben: Schoeller et Comp. uraknál.

Berlinben: a Nationalbank für Deutschland, a Bank für Handel und Industrie és a Berliner Bankinstitut Joseph Goldschmidt et Comp.

m m Frankfurtban: a Dresdner Bank in Frankfurt a/M-nál letesendők, hol azokról megfelelő elismervények adatnak.

Arad, 1917. évi május hónap.

Az Aradi és Csanádi Egyesült Vasutak Igazgatósága.